

ZORG & ZEGGENSCHAP

Nr. 57 | herfst
2021
Een uitgave van

loc
Waardevolle
zorg

Radicale keuzes nodig om jeugdzorg te vernieuwen

LOC wil in 2022 échte verandering inzetten

4-8 oktober
Week van de
Medezeggenschap

Inspirerend programma met
online én fysieke sessies

8-12 november
Week van de Radicale
vernieuwing

Thema:
Samen doorbreken we muren

**Waardevolle
zorg ook online!**

Het LOC-kenniscentrum,
-nieuws & -netwerk:

op www.loc.nl

**De toekomst van de
gezondheidszorg
is waardevolle zorg**

Nr. 57 - herfst 2021

In dit nummer

8

Week van de
Medezeggenschap 2021

“Een week vol inhoud, ontmoeting, inspiratie en vernieuwing”

36

Kampvuurgesprekken Radicale vernieuwing langdurige ggz

“Hoe kunnen we de droom waarmaken?”

42

Gesprekken cliëntenraden en zorgkantoren over kwaliteitsplan verpleeghuiszorg

“Sluiten plannen écht aan bij de zorg die mensen nodig hebben?”

En verder

- 05** Nieuws
- 15** De Binding
- 16** Podcast MZ
- 18** Week van de Radicale vernieuwing
- 21** Nieuwe brochures
- 22** RV Jeugdzorg
- 24** Week van de jongerenparticipatie
- 26** In beeld
- 28** Waardevol leven
- 32** Vrijheid, veiligheid en levensgeluk
- 34** Sociale Benadering Dementie
- 40** RV Onderwijs
- 46** Cliënt en raad
- 48** Vraagbaak
- 51** Colofon
- 52** Agenda LOC

LOC
Waardevolle
zorg

Tekst: **Marthijn Laterveer**

Inspireren en enthousiasmeren

Dagelijks zijn heel veel mensen actief om zo goed mogelijke zorg te realiseren. Zodat de mensen die zorg krijgen kunnen doen wat voor hen van waarde is. En contact kunnen onderhouden met wie voor hen van betekenis zijn. Dat is niet altijd makkelijk. De coronatijd heeft het vaak nog ingewikkelder gemaakt om echt aan te sluiten bij wat mensen belangrijk vinden. Beeldbellen, anderhalve meter afstand en beschermende middelen scheppen letterlijk een afstand. Toch zijn cliëntenraadsleden, naasten, medewerkers en andere bevlogen betrokkenen bij de zorg volop doorgegaan. Waardoor er aandacht en warme zorg is gebleven. Dat is een groot compliment waard.

“In het najaar organiseert LOC met betrokkenen twee grote ontmoetingsweken”

Maar veel mensen zijn ook moe door de afgelopen periode. Juist nu is het voor veel betrokkenen daarom belangrijk ervaringen uit te kunnen wisselen. Of een nieuw perspectief te horen. In het najaar organiseert LOC met betrokkenen twee grote ontmoetingsweken, waarbij mensen elkaar in klein verband fysiek en in groter verband digitaal kunnen ontmoeten.

Van 4 tot en met 8 oktober is de Week van de Medezeggenschap. Het thema is: ‘Elkaar echt zien’. Gedurende de week zijn er allerlei workshops over

thema's waar de cliëntenraad mee te maken heeft. Ook zijn er regionale ontmoetingsbijeenkomsten voor cliëntenraden. Het programma is te vinden op www.cliëntenraad.nl

Van 8 tot en met 12 november is de Week van de Radicale vernieuwing. Het thema is: ‘Samen doorbreken we muren’. Iedere dag staat er een ander domein centraal. En op de laatste dag komen de diverse domeinen samen. Met als belangrijkste vraag waar we naartoe willen met onze samenleving. Het programma is te vinden op www.radicalevernieuwing.nl, www.rvoggz.nl, www.zorgonderwijs.nl en www.rvjeugdzorg.nl

Uiteraard zijn er niet alleen tijdens deze weken ontmoetingen. Door het jaar heen organiseren we inspirerende bijeenkomsten voor cliëntenraden en de radicale vernieuwingsbewegingen. Waar mogelijk in samenwerking met anderen, zoals de bijeenkomsten met zorgkantoren voor cliëntenraden.

We merken dat door allerlei ontmoetingen mensen elkaar inspireren en enthousiasmeren. Je kunt niet altijd één op één overnemen wat een ander doet. Maar je kunt elkaar wel op goede ideeën brengen of een nieuw inzicht verkrijgen. Dat geeft lucht, doordat je niet het gevoel hebt er alleen voor te staan. Ik hoop dat we elkaar op die manier veelvuldig mogen helpen om zo inspiratie te geven en te ontvangen!

Marthijn Laterveer

Coördinator LOC Waardevolle zorg

Open deuren bij dementie

Bij zorgorganisatie Sensire zitten deuren van woningen van bewoners met dementie bewust niet op slot. Bewoners kunnen dus naar buiten, de wijde wereld in. Verpleeghuizen binnen de beweging Radicale vernieuwing zorg onderzoeken nu wat er nodig is om dit breder mogelijk te maken. LOC ondersteunt.

www.loc.nl/opendeuren

Tarieven lidmaatschap LOC

Clëntenraden kunnen met hun lidmaatschap bij LOC gebruik maken van alle dienstverlening en verschillende voordelen. Ook dragen zij bij aan landelijke belangenbehartiging op het gebied van medezeggenschap en zorgbrede vraagstukken. Zoals cliëntenrechten, vraagstukken over vrijheid en veiligheid, zorginkoop en vernieuwing van de zorg. Samen staan cliëntenraden sterk. Een collectief netwerk als LOC faciliteert dit graag. Om de dienstverlening en belangenbehartiging te onderhouden, past LOC de tarieven van het lidmaatschap jaarlijks aan op basis van de inflatiecijfers. Voor 2022 betekent dit dat de tarieven stijgen naar € 910,- (pakket 1) en € 1315,- (pakket 2). Zie ook clientenraad.nl en de wekelijkse nieuwsbrief. Meer informatie over het lidmaatschap van LOC en alle voordelen staan op clientenraad.nl/word-lid

Begeleide intervisie ondersteuners

LOC biedt sinds dit jaar begeleide intervisie voor geïnteresseerde ambtelijk secretarissen, coaches en ondersteuners van cliëntenraden. Tijdens de bijeenkomsten bespreken ondersteuners situaties die ze in hun werk tegenkomen en houden ze elkaar een spiegel voor. Zo houden ze elkaar scherp in het uitvoeren van hun rol. De begeleiding kan in 2 jaar worden afgebouwd waarna de groep zelfstandig verder gaat. Interesse in deelname aan één van de intervisiegroepen? Laat het ons hier weten:

www.loc.nl/intervisie

Brandbrief cliëntenraden herindicaties

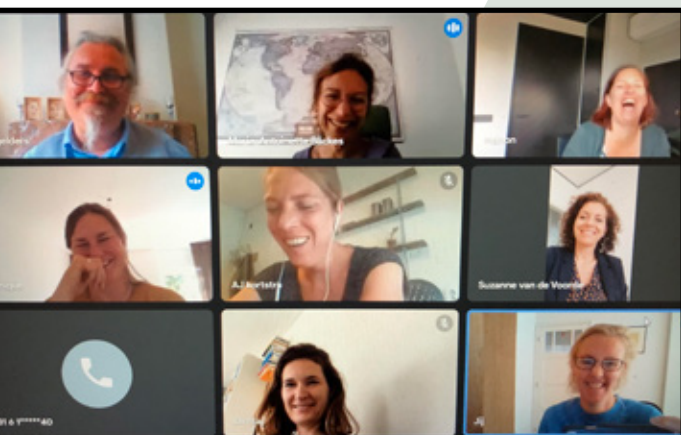
Clëntenraden beschermd wonen en ambulante begeleiding maken zich zorgen over herindicaties waar veel cliënten mee te maken krijgen. Op basis van signalen en ervaringen van mensen die gekort worden op hun uren Wmo-begeleiding, stuurden zij gemeenten en landelijke politiek een brandbrief. www.loc.nl/brief-cr

Echt waardevol contact

Echt waardevol contact met cliënten, ze écht kennen en hun belang altijd vooropstellen. Hoe zorg je ervoor dat dit daadwerkelijk onderdeel wordt van het dagelijks leven, de zorg en het werken in het verpleeghuis en thuis? In een inspiratiebijeenkomst in de bewegingen Radicale vernieuwing zorg (ondersteund door LOC) en Leven Lang Leven gingen mensen in gesprek aan de hand van negen concrete en vernieuwende methoden en projecten die hieraan bijdragen. Zoals 'Betekenisvolle rollen', 'Leefplezierplannen', 'Tintelzinnen', 'Levensluister' en 'Focusgroepen'. Meer op: www.loc.nl/waardevolcontact

Wie levert somatische zorg bij beschermd wonen?

Bij een van de deelnemende zorgorganisaties in de beweging Radicale vernieuwing langdurige ggz (een LOC-initiatief) leefde die vraag wie somatische zorg levert. "We sloten af met de conclusie: het zit hem niet zozeer in regels afspreken, maar vooral in het gesprek erover aangaan. Vanuit de visie dat je werkt aan persoonsgericht herstel: wat heeft iemand nodig en wat is mogelijk? Durf daarbij buiten de lijntjes te kleuren zodat mensen de zorg krijgen die ze nodig hebben voor hun eigen situatie. "Het viel de medewerkers van VWS op dat er mooie kennisuitwisseling plaats vond tijdens het gesprek. Ook deelnemers van zorgorganisaties Mindup (GGZ-Friesland) en Levanto waren enthousiast. Dit samen leren is volgens hen de kracht van de beweging." Lees de hele blog op: www.loc.nl/somatisch-bw

Netwerkbijeenkomsten cliëntenraden jeugd

Omdat we merken dat cliëntenraden behoefte houden aan onderlinge uitwisseling organiseert LOC de komende maanden weer nieuwe (online) bijeenkomsten. Tijdens iedere bijeenkomst staat een (actueel) onderwerp centraal. 20 oktober is het thema Dossiervorming. 2 december staat Medezeggenschap in de praktijk centraal. Meer info: www.loc.nl/jeugdcr-bijeenkomsten

5 jaar VN-verdrag Handicap

"Er komt nog weinig van terecht", wist een LOC-vrijwilliger al in 2014. "Als je vindt dat iedereen mee moet kunnen doen, is er werk aan de winkel." Zeven persoonlijke interviews met mensen over 5 jaar VN-verdrag Handicap laten nog steeds zien: er is een fundamentele omslag nodig. www.loc.nl/5jaar

Brochure Basisinformatie medezeggenschap

Vele duizenden mensen die zich via medezeggenschap inzetten voor waardevolle zorg, hebben de afgelopen jaren gebruik gemaakt van de LOC-brochure 'Basisinformatie medezeggenschap'. Cliëntenraden geven aan dat het prettig is een naslagwerk te hebben met actuele basisinformatie voor de dagelijkse praktijk. Nieuwe versie:

www.loc.nl/nieuwe-basisinfo

Keuzedeel - Omgaan met onbegrepen gedrag

“Er zijn onderwerpen waar het onderwijs voor zorg en welzijn te weinig aan toekomt. Doordat je een keuzedeel aanbiedt, kun je wél die verbreding en verdieping aanbieden.” “In dit specifieke keuzedeel gaan we bijvoorbeeld ook uitgebreid in op oorzaken van onbegrepen gedrag, het benaderen van mensen met dementie en op leefplezier, waarvoor in de reguliere opleidingen minder aandacht is.” In een online interview vertellen verschillende betrokkenen bij Radicale Vernieuwing Waarde-vol Onderwijs® (RVWO) meer over de inhoud én de bijzondere totstandkoming van het keuzedeel. Ook is er te lezen over lesmateriaal dat voor mboRijnland en het Friesland College ontwikkeld is. “Het is heel mooi dat ook ervaren zorgprofessionals het kunnen volgen. Bovendien kan het gevolgd worden door vrijwilligers en mantelzorgers.”
Uitgebreid interview: www.loc.nl/keuzedeel

Reageren op Zorg & Zeggenschap

Wil je reageren op een artikel in Zorg & Zeggenschap, een gesprek starten of zelf een blog schrijven? Dat kan. Meld je aan op het LOC-platform en reageer direct op clientsraad.nl/praat-mee of een van onze vernieuwingsplatforms.

LOC nieuwsbrieven

Via onze nieuwsbrieven blijf je op de hoogte van LOC-activiteiten en belangrijke ontwikkelingen in zorg, wonen en welzijn. Schrijf je in op www.loc.nl/nieuwsbrief

LOC-vrijwilligers in beeld

Er is een flink aantal vrijwilligers actief voor LOC. Omdat we niet zonder hen willen en kunnen en dankbaar zijn voor hun inzet, besteden we in een reeks artikelen aandacht aan hun inzet. De artikelen zijn te lezen via

www.loc.nl/vrijwilligers-in-beeld

Week van de Medezeggenschap 4 tot en met 8 oktober

Elkaar echt zien

Tekst: **Thom van Woerkom**

Ook dit jaar organiseert LOC weer de Week van de Medezeggenschap. Thema: Elkaar echt zien. In de week van 4 tot en met 8 oktober kunnen cliëntenraden weer deelnemen aan vele inspirerende, interactieve online sessies, waaraan niet alleen LOC-trainers, vrijwilligers en cliëntenraden bijdragen, maar ook zorgkantoren, bestuurders en toezichthouders. Daarnaast worden fysieke regionale bijeenkomsten georganiseerd.

In 2020 organiseerde LOC (deels) uit noodzaak vanwege beperkende coronamaatregelen de eerste Week van de Medezeggenschap. In korte tijd werd een online evenement opgezet, met meer dan zestig sessies verspreid over vijf dagen. In samenwerking met raadsleden, vrijwilligers, adviseurs, trainers en organisaties als de Nederlandse ggz, zorgkantoren en de Inspectie Gezondheidszorg & Jeugd. Meer dan 300 raadsleden bezochten

ruim 1600 sessies. Wat ons betreft een groot succes dat om een vervolg vroeg.

In de week van 4 tot en met 8 oktober organiseren we daarom de tweede Week van de Medezeggenschap. Dit jaar in hybride vorm. Van maandag tot en met vrijdag zijn er wederom vele online sessies. Daarnaast organiseren we verschillende regionale fysieke bijeenkomsten voor cliëntenraden. Zo brengen we inhoud, ontmoeting en inspiratie bij elkaar!

“Bij de vorige Week van de Medezeggenschap bezochten meer dan 300 raadsleden ruim 1600 sessies”

Kracht van samenwerking

Sinds maart 2020 zien we elkaar veel meer via talloze pixels - met een beeldscherm. Achter je bureau via de computer, liggend op de bank met je tablet of wandelend met de telefoon in de hand. Digitaal overleg en samenzijn werd gedurende 2020 de norm en is in 2021 onderdeel van het dagelijks leven geworden. Soms is

We willen elkaar weer zien en opzoeken om te overleggen en tot besluiten te komen.

het ook heel handig. Voor veel overleggen hoeven mensen nu niet meer te reizen en daardoor is er meer tijd dingen met elkaar te bespreken. Dat zorgt voor minder verkeer op de weg en praktischer werken.

Tegelijk merken we allemaal dat die pixels op het beeldscherm vaak afstandelijk zijn. Je ziet wel degene(n) waarmee je spreekt, maar ook weer niet echt. Niets kan op tegen die fysieke ontmoeting - waar veel meer zichtbaar is wat iemand denkt en vindt. En het is natuurlijk vaak veel gezelliger. Juist als overleggen moeizaam verlopen, omdat de onderwerpen controversieel of beladen zijn, is het belangrijk om elkaar echt in de ogen te kijken. In dat contact en die relatie ligt de kracht van samenwerking.

Elkaar echt zien

Daarom is dit jaar het thema van de Week van de Medezeggenschap *Elkaar echt zien*. Want we zien allemaal dat het weer nodig is dat we elkaar meer gaan zien. Dat we elkaar - met eventuele voorzorgsmaatregelen - meer opzoeken om te overleggen en tot besluiten te komen. Dat doe je niet zomaar via een online overleg. Met fysieke regionale bijeenkomsten hopen we hier een klein steentje aan bij te dragen. Om daarna weer - zoals

vroeger - allerlei fysieke bijeenkomsten te organiseren. Cliëntenraden geven aan veel behoefte aan het uitwisselen van ervaringen te hebben.

Juist na zo'n periode waarin mensen elkaar vooral online hebben gezien. Ze willen elkaar spreken en horen hoe ze de afgelopen (corona)periode hebben ervaren, en wat hen heeft geholpen in het contact met de achterban en de zorgorganisatie. De inhoud van de regionale bijeenkomsten die tijdens de Week plaatsvinden, wordt door cliëntenraden zelf bepaald, soms in overleg met een trainer/adviseur van LOC. Zo komen onder meer in Limburg, Zuid-Holland, Overijssel en Flevoland cliëntenraden samen.

Met elkaar in gesprek

Inhoudelijke onderwerpen van deze bijeenkomsten lopen sterk uiteen. In de ene regio wordt meer aandacht besteed aan vrijheid, veiligheid en levensgeluk, terwijl andere juist contact met de achterban bespreken. Naast een inhoudelijk thema wordt meer dan voldoende tijd ingeruimd om vooral met elkaar in gesprek te gaan over de praktijk. De praktijk van alledag, de hectische praktijk van het afgelopen jaar en de praktijk die in de toekomst zal volgen. Hoe geven cliëntenraden nu vorm aan medezeggenschap? Is dat vooral digitaal? Komt men tot een

hybride oplossing? Hoe verloopt nu het overleg met de bestuurder of manager? Is besproken wat anders kan? En hoe gaat het bij jullie eigenlijk met de medezeggenschapsregeling? Is die al getekend of is men nog volop in onderhandeling? Zoals je leest is er voldoende te bespreken tijdens de regionale bijeenkomsten. Ook zijn verschillende groepen van vrijwilligers altijd op zoek naar nieuwe aanwas van cliëntenraadsleden. Vind je het leuk om mee te werken aan een regionaal netwerk van cliëntenraden? Meld je dan tijdens de regionale bijeenkomst en draag zo je steentje bij aan een sterkere medezeggenschap.

In samenwerking met...

De afgelopen veertig jaar heeft LOC veel kennis en expertise ontwikkeld op het gebied van medezeggenschap. In die jaren zijn ook verschillende vormen van samenwerking ontstaan met allerlei maatschappelijke organisaties. Dat zijn niet alleen cliëntenraden en zorgorganisaties. Maar ook mensen in bestuur en politiek, zorgkantoren, de inspectie en brancheorganisaties. Verschillende organisaties dragen ook bij aan de Week van de Medezeggenschap. Zo gaan we online in gesprek met zorgkantoren over hun samenwerking met cliëntenraden en nieuwe ideeën over zorginkoop. En bespreken we met bestuurders tegen welke dilemma's

zij aanlopen in hun samenwerking met de medezeggenschap, maar ook welke oplossingen zij daarvoor hebben gevonden. Eén sessie is specifiek voor ondersteuners en hun rol in het functioneren van de medezeggenschap. Toezichthouders komen ook aan bod in een sessie over samenwerking tussen cliëntenraad en raad van toezicht.

Aandacht voor medezeggenschap

Uiteindelijk ontstaat de meerwaarde van medezeggenschap in de onderlinge samenwerking en het overleg tussen de cliëntenraad en de zorgorganisatie. Naast de online sessies en regionale bijeenkomsten is daarom op donderdag 7 oktober de middag gereserveerd voor bijeenkomsten en samenzijn binnen de eigen organisatie. Tijdens deze middag kunnen cliëntenraden door het hele land elk eigen initiatieven organiseren. Hiervoor zijn allerlei vormen denkbaar. De cliëntenraad kan een uitgebreid spreekuur organiseren, een stand bouwen met allerlei informatie voor bewoners en naasten, samen met de bestuurder een interview houden of 's avonds met een pizzameeting mensen uitnodigen om te vertellen over wat de cliëntenraad doet en wat mensen die zorg krijgen belangrijk vinden. Zo kun je tijdens de Week - en meer specifiek deze middag - zichtbaar maken wat de meerwaarde van medezeggenschap voor de zorgorganisatie is.

De cliëntenraad denkt enkel vanuit het perspectief van mensen die zorg krijgen.

Naast verschillende fysieke vormen van aandacht kun je als cliëntenraad tijdens de Week ook op een andere manier aandacht voor medezeggenschap vragen. Denk aan een speciale nieuwsbrief vanuit de cliëntenraad, een video waarin je uitlegt wat de cliëntenraad doet of je brengt de aloude brievenbus weer terug - waar mensen ideeën, suggesties en vragen kunnen achterlaten. Het voelt misschien als iets kleins, maar juist deze dingen kunnen je werk met de raad versterken. Zeker als je hier aandacht voor vraagt tijdens de Week van de Medezeggenschap. Schroom vooral niet om de zorgorganisatie om hulp te vragen. Zij hebben ook vaak goede suggesties om je idee verder te brengen.

Waardevolle medezeggenschap

Een cliëntenraad is heel belangrijk binnen een zorgorganisatie. Zij zijn namelijk de enige die enkel en alleen vanuit het perspectief van mensen die zorg krijgen hoeven te denken. En vanuit dat perspectief de zorgorganisatie kunnen adviseren over het beleid - vanuit hun ervaringen uit de praktijk. Daarvoor heeft de cliëntenraad natuurlijk wel anderen nodig. Ze zijn dagelijks in gesprek met de achterban, vragen hulp vanuit de organisatie, bevragen de bestuurder en ontmoeten andere cliëntenraden. Onder meer via LOC en tijdens de Week van de Medezeggenschap.

In dat onderlinge contact ontstaat de meerwaarde van medezeggenschap. En draag je als cliëntenraad bij aan

“Met de Week wil LOC bijdragen aan de ontwikkeling en vernieuwing van medezeggenschap”

betere zorg voor mensen die dat nodig hebben. Daarom is het zo belangrijk dat je openstaat voor nieuwe ideeën, suggesties en geluiden van anderen - binnen en buiten de zorgorganisatie. Met de Week van de Medezeggenschap wil LOC bijdragen aan de ontwikkeling en vernieuwing van medezeggenschap. Zodat deze blijft aansluiten bij wat mensen in de praktijk nodig hebben. Leden van cliëntenraden dragen bij aan de verbetering van zorg. Laten we daarin samenwerken, elkaar echt zien en leren van het mooie dat elke dag gebeurt.

Voor meer informatie en aanmelden: kijk op www.weekvdmdezeggenschap.nl

Zie ook het artikel op de volgende pagina's 12-14 over het programma van de Week.

Thom van Woerkom is coördinator LOC Waardevolle zorg.

Week van de Medezeggenschap 2021

Inspirerende sessies en bijeenkomsten uitgelicht

Tekst: **Thom van Woerkom**

Tijdens de Week van de Medezeggenschap van 4 tot en met 8 oktober komen alle facetten van het werk in een cliëntenraad voorbij. Met zowel online sessies als regionale bijeenkomsten is het mogelijk om elkaar te ontmoeten, ervaringen te delen en te leren van goede voorbeelden. En de medezeggenschap verder te ontwikkelen. Om de diversiteit van de Week te benadrukken, lichten we er een aantal sessies en bijeenkomsten uit.

Maandag 4 oktober: In contact staan

De kern van het werk in de cliëntenraad gaat om je contact met de achterban. Van een raad wordt immers gevraagd mensen te vertegenwoordigen en hun belangen te behartigen. Als je hen wilt vertegenwoordigen moet je ook weten wat hun ervaringen, wensen en behoeften zijn. Je moet als cliëntenraad dus in contact staan met je achterban: jouw cliënten en of bewoners. Dat kan op verschillende manieren. Als je elkaar niet (direct) kunt zien en spreken is het nog lastiger om voor elkaars belangen op te komen. Bij mensen die thuis zorg en ondersteuning krijgen kun je bijvoorbeeld niet altijd even aankloppen en vragen hoe het gaat. En voor mensen met dementie is direct contact ook lastig. Dan kun je ook in gesprek met naasten. En hoe zit het eigenlijk met privacy? Hoe

sta je als cliëntenraad goed in contact met je achterban? En welke ontwikkelingen kun je gebruiken voor je werk? We wisselen in deze sessie online ervaringen uit en geven tips en voorbeelden uit het land.

Dinsdag 5 oktober: Regionale samenwerking en de rol van cliëntenraden

Door de jaren heen is de zorg steeds complexer geworden. En mensen willen ook dat zorg meer aansluit bij hun eigen leven. Zo lang mogelijk thuis blijven wonen,

“Hoe sta je als cliëntenraad in goed contact met je achterban?”

“Wat betekent regionale samenwerking voor de rol en positie van de cliëntenraad?”

De zorg is steeds complexer geworden. En mensen willen dat zorg meer aansluit bij hun leven.

in de eigen woonomgeving bijvoorbeeld. Daarom ontstaan steeds vaker samenwerkingsverbanden in de regio tussen zorginstelling, gemeente(n), woningcorporatie(s) en collega-zorgaanbieder(s). Wat betekent die regionale samenwerking voor de rol en positie van de cliëntenraad? Hoe blijf je opkomen voor de gemeenschappelijke belangen van de achterban van de raad? Welke positie neem je in als lokale- en/of centrale cliëntenraad? Al deze vragen komen aan bod in deze sessie, die vooruit kijkt naar de toekomst en hoe de cliëntenraad zich daartoe kan (of moet) verhouden. Een aanrader voor ieder raadslid dat samenwerking buiten de organisatie belangrijk vindt.

Woensdag 6 oktober: Dilemma's in de medezeggenschap

Van oudsher ondersteunt en adviseert LOC cliëntenraden. De afgelopen jaren besteden we ook aandacht aan het perspectief van de bestuurder, en soms de toezichthouder. Samenwerken in de medezeggenschap is namelijk niet altijd eenvoudig. Het kan een (flinke) zoektocht zijn om de medezeggenschap een goede plek te geven in de organisatie. En de bestuurder te overtuigen van het cliëntperspectief vanuit de raad. Deze sessie is bedoeld voor bestuurders; we staan stil bij vragen en dilemma's die de dagelijkse praktijk van medezeggenschap met zich meebrengt. Hoe ga je daarmee om? Maar ook: wat heeft

medezeggenschap de organisatie gebracht? Hoe wordt het constructief? Wat heeft je ogen geopend en anders doen kijken? Kortom, hoe wordt medezeggenschap een lust in plaats van een last?

In aanloop naar deze bijeenkomst hebben adviseurs van LOC een podcastserie opgenomen waarin bestuurders in gesprek gaan over dilemma's waar zij in de medezeggenschap mee te maken hebben. *'Medezeggenschap: van last naar lust (en wat daarvoor nodig is)*, is de titel van de driedelige podcastserie'. Deze LOC-adviseurs begeleiden ook de online sessie. Bestuurders zijn van harte welkom om eigen dilemma's in te brengen en hierover in gesprek te gaan (zie ook het artikel op pagina 16 over de podcastserie).

Donderdag 7 en vrijdag 8 oktober: Teambuilding en sessie Samenwerken als een team

Cliëntenraden investeren tijd en aandacht in de medezeggenschap. Ze volgen trainingen of informeren zich over de Wmcz 2018, hoe je contact met de achterban maakt en het werven van nieuwe leden. Tegelijkertijd geven cliëntenraden aan dat zij in de praktijk minder investeren in de samenwerking tussen de leden onderling en het team als collectief. In de sessie over samenwerken maken we duidelijk waarom het zo belangrijk is om als leden van de raad samen te werken. Welke obstakels er kunnen zijn als

Welke obstakels kunnen er zijn als het gaat om goede samenwerking?

het gaat om samenwerking. Hoe cliëntenraden in de praktijk samenwerken. En wat sleutels voor succesvolle samenwerking zijn. Ben je klaar om samen te werken? De sessie over teambuilding gaat veel meer over het elkaar kennen en waarderen, en het luisteren naar elkaar wanneer dat echt nodig is. Deelnemers krijgen tips en tricks over hoe je elkaar beter leert kennen. Daarna gaan we leren om beter naar elkaar te luisteren. Uiteindelijk moet de sessie je ondersteunen in het dagelijkse raadswerk en verder inspireren.

Vrijdag 8 oktober: Regionale bijeenkomst Limburg

Elkaar echt zien, elkaar echt ontmoeten. Sinds jaar en dag laten cliëntenraden weten hoeveel baat zij hebben bij onderlinge uitwisseling en het delen van ervaringen. Daarom faciliteert LOC verschillende regionale netwerken van cliëntenraden. Een aantal netwerken is het afgelopen jaar opgezet en andere organiseren al jarenlang bijeenkomsten voor cliëntenraden en adviseren raden bij allerlei zaken. Het netwerk in Limburg is één van de langer bestaande netwerken en daarmee een Vraagbaak voor velen. Na een lange periode van digitaal contact komen de Limburgse

“Teambuilding: wat levert het je op als cliëntenraad en als lid?”

cliëntenraden weer bij elkaar. Tijdens deze bijeenkomst bespreken ze hoe de afgelopen anderhalf jaar is verlopen en welke uitdagingen zij voor de komende tijd zien. Zowel binnen de eigen organisatie als daarbuiten; bijvoorbeeld in contact met zorgkantoren of gemeenten. In aanloop naar de Week gaan we uit van een fysieke bijeenkomst, maar het kan zijn dat nieuwe maatregelen roet in het eten gooien. Dan zullen we deelnemers tijdig informeren.

Zie ook het achtergrondartikel op pagina 8 over de Week van de Medezeggenschap.

Meer informatie en aanmelden: kijk op www.weekvdmedezeggenschap.nl

Thom van Woerkom is coördinator LOC Waardevolle zorg.

Lef en vertrouwen

In de rubriek ‘De Binding’ stellen organisaties binnen het netwerk en partnerorganisaties van LOC zich voor. In deze aflevering het woord aan Lennart Moonen, manager zorginkoop langdurige ggz bij CZ zorgkantoor.

De beweging Radicale vernieuwing langdurige ggz zie ik als een waardevol platform dat bijdraagt aan toekomstbestendige geestelijke gezondheidszorg. Om ‘radicaal’ te kunnen vernieuwen heb je lef en vertrouwen nodig. Lef, om onconventionele stappen te durven zetten en het kritische gesprek aan te gaan over de inhoud en randvoorwaarden voor het leveren van kwalitatief goede zorg. Vertrouwen, omdat je voor vernieuwing moet samenwerken en samenwerking steunt op vertrouwen.

Een mooi voorbeeld hiervan zijn de afspraken die we als CZ zorgkantoor in het verleden hebben gemaakt met zorgorganisatie Surplus, een verpleeghuisorganisatie in de regio Breda en participant in de beweging Radicale vernieuwing (verpleeghuis)zorg.

De kernvisie van Surplus gaat uit van het principe ‘Zie Mij’, wat inhoudt dat er meer focus en ruimte moet zijn voor zaken die écht waardevol zijn binnen de zorg. Zo heeft Surplus bijvoorbeeld in samenwerking met ons kritisch gekeken naar de administratieve processen, waaruit bleek dat een aantal daarvan, zoals rapportage, slimmer konden. Het schrappen of herzien van afspraken was soms best spannend, maar ook in deze samenwerking bleek dat een gezonde dosis lef en voldoende vertrouwen de basis zijn om (radicaal) te kunnen vernieuwen. Als zorgkantoor denken we graag mee over mogelijke oplossingen voor knelpunten bij zorgaanbie-

ders. Dit kan zowel zorginhoudelijk zijn, maar we zitten ook op randzaken zoals administratie of financiering.

Vertrouwen groeit doordat mensen met verschillende achtergronden vanuit gelijkwaardigheid en respect met elkaar in dialoog gaan. Juist op dat vlak zie ik de grootste kracht en meerwaarde van de radicale vernieuwingsbeweging langdurige ggz. Je merkt dat deelnemers vanuit een gezamenlijk belang aan tafel zitten en dat iedereen graag wil leren van elkaar. LOC vervult hierin een belangrijke rol als facilitator, aanjager en verbinder.

Vanuit mijn eigen rol als manager zorginkoop voor de langdurige ggz wil ik ervoor zorgen dat zorgaanbieders en cliënten datzelfde gezamenlijke belang ervaren in gesprekken met de zorgkantoren. Alle veranderingen in de ggz-sector zorgen voor nieuwe kansen, maar ook voor nieuwe uitdagingen. Samenwerking vanuit een open dialoog is de basis waarop we samen duurzaam en effectief aan de slag kunnen met deze uitdagingen.

Meer informatie: www.cz-zorgkantoor.nl

Zie ook het artikel op pagina 36 over Radicale vernieuwing langdurige ggz.

 Tekst: **Lennart Moonen**

Nieuwe driedelige podcastserie

‘Medezeggenschap: van last naar lust (en wat daarvoor nodig is)’

Tekst: **Freke Evers, Tiske Boonstra, Xandra van der Kruk-Ras**

Dit najaar brengt LOC de driedelige podcastserie uit: ‘Medezeggenschap: van last naar lust (en wat daarvoor nodig is)’. In elke aflevering gaan twee bestuurders, ieder uit een andere sector, met elkaar in gesprek over vragen en dilemma’s die de dagelijkse praktijk van medezeggenschap met zich meebrengt.

De Wmcz 2018 vraagt van zorgorganisaties om opnieuw te kijken naar de medezeggenschap en daar afspraken over te maken. Dit heeft voor zorgorganisaties en cliëntenraden verschillende gevolgen: van het bepalen op welke locaties er nog medezeggenschap geregeld moet worden tot gesprekken over de faciliteiten die de cliëntenraad nodig heeft om zijn werk te doen. In het vormgeven van die medezeggenschap kun je als bestuurder tegen zaken aanlopen en het kan een (flinke) zoektocht zijn om de medezeggenschap een goede plek te geven in de organisatie. Medezeggenschap

Hoe zorg je dat medezeggenschap geen ‘last’ wordt, maar een ‘lust’?

kan een organisatie veel brengen, maar in contact met diezelfde medezeggenschap kun je als bestuurder ook tegen zaken aanlopen. Hoe ga je daarmee om? Waar loop je dan concreet tegenaan? Hoe zorg je dat medezeggenschap geen ‘last’ wordt, maar een ‘lust’?

Dilemma’s en uitdagingen

LOC staat niet alleen in contact met cliëntenraden. Ook bestuurders weten LOC te vinden. Hun vragen zijn uiteenlopend. De meeste vragen gaan over dat wat er nodig is om de medezeggenschap een goede plek te geven in de organisatie en hoe je zo goed mogelijk samenwerkt. Zodat de medezeggenschap betekenisvol blijft of wordt en kan bijdragen aan waardevolle zorg. In de podcastserie gaan we in op die situaties waar het lastig werd. Want wat kun je als bestuurder doen als het lastig is om de medezeggenschap een goede plek te geven in je organisatie? Hoe verhoud je je daartoe? We

we doen alsof we alles in de zorg kunnen meen en ordeert,
maar uiteindelijk gaat het om het hart voor mensen in de zorg.
Welke waarde hebben mensen voor je. Dat voel je in je hart.
Laat duidelijk zijn dat je alleen in contact met mensen
goede zorg tot stand kunt brengen en ervaren.
Door uit te gaan van wat van waarde is voor mensen
zodat zij een betekenisvol leven kunnen leiden.
* Yvonne van Gilse (1960 - 2014) *

Eerste podcastopname met geïnterviewde bestuurders Gré Wiskerke (Links, ouderenzorgorganisatie De Leyhoeve Zorg) en Arlette Sprokkereef (jeugdhulporganisatie Enver).

praten over de worsteling waar je als bestuurder in het contact met de medezeggenschap mee te maken kunt hebben.

Ervaringsverhalen delen

Door aandacht te geven aan de uitwisseling tussen deze zes bestuurders uit de ouderenzorg, jeugdzorg en ggz hopen we ook andere bestuurders te ondersteunen in die zoektocht naar en het borgen van goede medezeggenschap. Ook geeft het cliëntenraden inzicht in de belevingswereld van bestuurders met het vormgeven van medezeggenschap. Met deze onderlinge uitwisseling hopen we te bereiken dat medezeggenschap minder als een last of verplichting wordt ervaren, en meer als een aanvulling en invulling binnen de organisatie om zo samen de zorg waardevol vorm te geven.

Week van de Medezeggenschap

De podcastserie is in het najaar te beluisteren via het platform van LOC en via de kanalen van diverse samenwerkingspartners. We hopen dat de serie zowel bestuurders als cliëntenraden en andere geïnteresseerden bereikt. En dat we zo bijdragen aan een gesprek over de waarde van medezeggenschap en dat wat er nodig is daar samen een betekenisvolle invulling aan te geven. Om ook andere bestuurders

deze mogelijkheid tot uitwisseling te bieden kunnen zij op woensdag 6 oktober, tijdens de Week van de Medezeggenschap, onder leiding van een gespreksleider en een adviseur van LOC, hierover van gedachten wisselen. Opbrengsten van zowel de podcastserie als die van de sessie tijdens de Week van de Medezeggenschap worden verwerkt in een brochure voor bestuurders. Deze zal tegen het einde van 2021 verschijnen.

Auteurs Freke Evers, Tiske Boonstra en Xandra van der Kruk-Ras zijn als adviseur verbonden aan LOC en betrokken bij het maken van de podcastserie.

Zie ook het artikel over de Week van de Medezeggenschap op pagina 8-14.

Deelnemen aan de sessie van woensdag 6 oktober?
Geef je op via www.weekvdmedezeggenschap.nl

Heb je een vraag? Of behoefte aan ondersteuning van LOC bij het borgen van de medezeggenschap in jouw organisatie? Neem dan contact op met LOC via de Vraagbaak op vraagbaak@loc.nl of bel naar 030 284 32 00

8-12 november: Week van de Radicale vernieuwing

‘Samen doorbreken we muren’

Tekst: **Marthijn Laterveer**

Van 8 tot en met 12 november organiseert LOC samen met betrokkenen de Week van de Radicale vernieuwing, een week met fysieke en online bijeenkomsten. Thema: ‘Samen doorbreken we muren’. Rode draad: hoe kunnen we zorgen dat mensen die ondersteuning nodig hebben samen met naasten en hulpverleners vorm kunnen geven aan hun leven? Zodat mensen van betekenis kunnen zijn voor zichzelf en voor de maatschappij.

Een aantal jaren geleden heeft LOC het initiatief genomen voor het opzetten van de beweging Radicale vernieuwing in de verpleeghuiszorg. Deze beweging is al ruim vier jaar bezig om de zorg consequent vanuit de relatie tussen de mens die zorg nodig heeft, de naasten en de zorgverleners te organiseren. Zodat het in de zorg weer om mensen en menswaardigheid draait in plaats van het volgen van wetten, systemen, gewoonten en protocollen. We zien daar ook steeds meer resultaten

“Tijdens de Week van de Radicale vernieuwing is er aandacht voor alle vernieuwingsbewegingen”

van. Er ontstaat ruimte om kleinschalig met mensen zelf en wie hen dierbaar zijn passende oplossingen te zoeken.

Inmiddels zijn er op initiatief van LOC ook andere bewegingen Radicale vernieuwing ontstaan. Met name in de langdurige geestelijke gezondheidszorg en het onderwijs dat opleidt tot de zorg. In de jeugdzorg gaan we in 2022 hard aan de slag om de zorg daadwerkelijk te verbeteren. Bij deze bewegingen zijn ook bijvoorbeeld het ministerie van VWS, zorgkantoren, gemeenten en de inspectie betrokken.

Tijdens de Week van de Radicale vernieuwing is er aandacht voor alle bewegingen. Iedere dag staat een bepaald domein op de agenda. De laatste dag komen de verschillende domeinen en initiatieven samen. Die laatste dag ligt de nadruk op wat deze bewegingen van

Laten we zorgen dat mensen van betekenis kunnen zijn voor zichzelf en voor de samenleving.

elkaar kunnen leren. Want eigenlijk willen we niet in sectoren of domeinen denken: de bewegingen maken onderdeel uit van een brede onderstroom in de samenleving. Namelijk: onze maatschappij menselijker maken.

Dagelijks programma

De Week van de Radicale vernieuwing kent iedere dag een fysiek en online programma. Het fysieke programma is voor deelnemers aan de betreffende beweging. De plenaire sessies komen online beschikbaar voor alle geïnteresseerden. Iedere avond is er om 20.30 uur een RV Late Night Show, waarin we de belangrijkste inzichten en ervaringen van de dag bespreken.

Maandag 8 november: Radicale vernieuwing zorg

Op maandag ligt de focus op de beweging Radicale vernieuwing zorg. In deze beweging werken 26 zorgorganisaties samen om de verpleeghuiszorg en thuiszorg menselijker te maken. Tijdens de dag zullen de resultaten van een pilot en mini-documentaires over vrijheid, veiligheid en levensgeluk gepresenteerd worden (zie ook het artikel op pagina 32). Met speciale aandacht

voor het openen van de deuren in het verpleeghuis. Daarnaast zal er uitgebreid aandacht zijn voor de zoektocht om het verpleeghuis weer meer onderdeel van de samenleving te laten zijn. Er zal een live programma zijn, maar ook een digitaal programma. Organisaties uit de beweging kunnen over genoemde thema's tijdens de dag zelf of later een bijeenkomst in hun eigen organisatie organiseren. Zo benutten we de mogelijkheden van fysiek en digitaal ontmoeten optimaal.

Dinsdag 9 november: Radicale vernieuwing langdurige ggz

Binnen deze beweging zijn 11 organisaties actief bezig om in de praktijk de relatie tussen mensen die ondersteuning nodig hebben, naasten en medewerkers centraal te stellen. Zij stimuleren elkaar en ontdekken hoe ze elkaar kunnen helpen. Het mooie aan deze beweging is dat het heel verschillende organisaties zijn. Van kleine organisaties voor beschermd wonen tot grote organisaties in de brede geestelijke gezondheidszorg. Een aantal organisaties heeft inmiddels ervaring opgedaan met een kampvuurgesprek. Dat is een startgesprek binnen de organisatie, waarbij allerlei betrokkenen

De radicale vernieuwingsbewegingen maken onderdeel uit van een brede onderstroom in de samenleving.

binnen de organisatie verkennen hoe zij de droom van radicale vernieuwing waar kunnen maken. Tijdens deze dag voeren deelnemende organisaties samen met partners het gesprek hoe zij die dromen in de praktijk kunnen brengen. En hoe zij omgaan met de hobbels die ze daarbij tegenkomen (zie ook het artikel op pagina 36). Er is een programma op locatie en een digitaal programma.

Woensdag 10 november: Radicale vernieuwing zorgonderwijs

De zorg verbeteren zonder vernieuwing van het onderwijs dat opleidt voor de zorg is gedoemd te mislukken. Het is enorm van belang dat de opleidingen naadloos aansluiten bij de droom van radicale vernieuwing. Nieuwe medewerkers hebben er veel baat bij als zij in hun opleiding de relationele zorg centraal hebben staan. Daarom zijn er allerlei initiatieven om het onderwijs te verbeteren. Deze dag komen de oprichting van een landelijke vakschool en de samenwerking tussen zorg- en onderwijsorganisaties uitgebreid aan bod (zie ook het artikel op pagina 40).

Donderdag 11 november: Radicale vernieuwing jeugdzorg

De mensen die deel willen nemen aan vijf experimenteerplekken om de jeugdzorg te verbeteren (zie pagina

“De zorg anders organiseren heeft gevolgen voor hoe we met elkaar samenleven”

22) komen deze dag bij elkaar. Gezamenlijk bespreken zij hoe ze samen aan verbetering van de jeugdzorg kunnen werken. Er is deze dag een mix van betrokkenen aanwezig, zoals ervaringsdeskundige jongeren/ouders, hulpverleners en beleidsmakers. De opzet is om in 2022 daadwerkelijk met de beweging te kunnen starten.

Vrijdag 12 november: Radicale vernieuwing wonen en verbinding

De zorg anders organiseren heeft gevolgen voor hoe we met elkaar samenleven. Deze laatste dag van de week willen we bespreken hoe we dat kunnen organiseren. Want uiteindelijk komt alles samen in de leefgemeenschap. We kunnen niet doorgaan met alles sectoraal te blijven organiseren en financieren op de langere termijn. Per mens zullen we moeten kijken wat iemand nodig heeft. Door nieuwe vormen van wonen (bouwen) en samenleven kunnen we de maatschappij leefbaarder maken. En het ook nog een keer betaalbaar en organiseerbaar houden. We willen deze week afsluiten met dit brede perspectief. Om zo elkaar te stimuleren en te enthousiasmeren om dat in de praktijk te brengen!

Nadere informatie over het online programma en de RV Late Night Show zijn te vinden op www.radicalevernieuwing.nl, www.rvggz.nl, www.rvzorgonderwijs.nl en www.rvjeugdzorg.nl

Marthijn Laterveer is coördinator LOC Waardevolle zorg.

Zie ook de artikelen over radicale vernieuwing jeugdzorg (pagina 22), zorg (pagina 32 en 34), de langdurige ggz (pagina 36), zorgonderwijs (pagina 40).

Inspirerende brochures, handreikingen
en bewaarkaarten

Nieuwe LOC-publicaties

Ook dit najaar presenteert LOC weer nieuwe en geactualiseerde brochures, bewaarkaarten en handreikingen. Vanuit de contributie reserveert LOC daar elk jaar middelen voor. Zodat cliëntenraden hun werk zo goed mogelijk kunnen doen.

Begroting van de cliëntenraad

Vanuit de Wmcz 2018 heeft de cliëntenraad meer recht op middelen voor scholing en ondersteuning. Hoe stelt de cliëntenraad een eigen begroting op en kom je tot goede afspraken met de zorgorganisatie?

Huisregels en de cliëntenraad

In een zorgorganisatie gelden vaak huisregels. Maar ze mogen niet zomaar rechten van mensen beperken. De cliëntenraad speelt hierbij een grote rol. Deze publicatie zet op een rij waar je aan moet denken.

Leden van en werven voor de cliëntenraad

De bezetting van een cliëntenraad vraagt continu aandacht. Niet alleen wat betreft werving en selectie, maar vooral in het gemotiveerd houden van leden en hun kwaliteiten inzetten op een manier die bij hen past. Deze brochure past goed bij 'Samenwerken in een team'.

Wet kwaliteit, klachten en geschillen zorg (Wkkgz)

In 2016 is de Wkkgz ingevoerd. Deze wet regelt veel

zaken over de kwaliteit van zorg, maar ook over klachtenregelingen. Deze brochure uit 2016 is volledig geactualiseerd, ook in samenhang met andere (nieuwe) wetten.

Werkplan van de cliëntenraad

Zelf bepalen wat je belangrijk vindt en hoe samenwerking met de bestuurder eruit moet zien. Een werkplan kan daar erg bij helpen. Soms kun je namelijk ook 'nee' zeggen tegen een vraag of verzoek van de organisatie. Het werkplan biedt hierbij een goede leidraad.

Cliëntenraad en de AVG

Privacy is een belangrijk onderwerp. Regelmatig horen we van raden dat zorgorganisaties iets niet kunnen 'vanwege de AVG'. Maar is dat nou echt zo? Deze bewaarkaart biedt beknopte informatie over je rechten.

Meer informatie www.clientenraad.nl

Tekst: **Thom van Woerkom**

Radicale keuzes nodig om jeugdzorg te vernieuwen

Het moet écht anders!

Tekst: **Ingrid Rebel, Marthijn Laterveer**

In de eerste helft van 2021 hebben we veel gesprekken gevoerd met betrokkenen over de jeugdzorg. Onder anderen met ervaringsdeskundigen, ouders, hulpverleners, beleidsmakers en wetenschappers. De praktijkverhalen maken nog meer duidelijk dat er veel mis is. In 2022 wil LOC op vijf experimenteerplekken de jeugdzorg daadwerkelijk veranderen.

Sinds jaar en dag komen er bij LOC verhalen binnen van jongeren, ouders en hulpverleners over de jeugdzorg. Door de verdiepende gesprekken die we de afgelopen tijd gevoerd hebben is dat beeld nóg completer geworden. Natuurlijk gaat niet alles fout en zijn er dagelijks vele hulpverleners met hart en ziel bezig om het goede te doen. Maar tegelijkertijd is er wel iets fundamenteel mis. Een stelselverandering lost dat niet op. Integendeel: dan is iedereen daar jaren mee bezig. Het gaat over een manier van kijken en doen. Waarbij de rechtspositie van jongeren en ouders ook beter kan en moet. We kunnen de volgende conclusies trekken:

1 Kind zijn

In gezinnen, het onderwijs, het verenigingsleven, de wijk, en het jongeren- en welzijnswerk is onvoldoende ruimte om kind te zijn. Dat is een breed maatschappelijk probleem, waarbij meer gemeenschapskracht nodig is.

2 Afwijken mag niet

Kinderen en jongeren krijgen als ze iets afwijken van wat we normaal vinden al snel een stempel. Waar ze vroeger een druk kind waren, hebben ze nu hulp of medicijnen nodig. Kinderen moeten aan een ideaalbeeld voldoen. In het onderwijs, thuis en in hun vrije tijd. Uitgaande van het autochtone hoogopgeleide gezin. Als ze niet op die smalle weg passen kom je al snel in de hulpverlening terecht. Kinderen moeten weer gewoon kind kunnen zijn. Met ruimte om zich te ontwikkelen.

3 Over het hoofd heen

Jongeren en ouders geven aan dat veel beslissingen over hun hoofd heen genomen worden. Zij merken dat de hulpverlening hun leven overneemt in plaats van met hen op zoek te gaan naar een oplossing. Dat geldt zowel voor de vrijwillige jeugdzorg als de jeugdbescherming. Ze voelen zich machteloos over de beslissingen van

Jongeren en ouders ervaren dat de hulpverlening hun leven overneemt in plaats van mét hen op zoek te gaan naar oplossingen.

“In 2022 maakt LOC een start met daadwerkelijke vernieuwing van de jeugdzorg op vijf plekken”

OPROEP

Wil je meedoen?

Mail dan naar rvjeugdzorg@loc.nl of kijk op www.rvjeugdzorg.nl

instanties in bijvoorbeeld de jeugdbescherming. Het is nodig dat jongeren en ouders hun eigen regie houden en invloed hebben op de gekozen oplossingen.

4 Hier en nu

Als de jeugdzorg in beeld komt is er vooral aandacht voor het hier en nu. En weinig voor de toekomst van de jongere. Je kunt nu een interventie doen, maar de jongere heeft nog een lange toekomst voor zich. Door bijvoorbeeld een jongere uit huis te plaatsen snijdt je banden door met het gezin en vrienden. We zullen veel voorzigtiger moeten zijn met dat soort ingrijpende maatregelen. En bij de hulpverlening naast het heden de gevolgen voor de rest van het leven van de jongere zwaar mee laten wegen.

5 Symptombestrijding

In veel gezinnen lopen allerlei verschillende hulpverleners rond die een stukje van de puzzel voor hun rekening nemen. Waarbij de jeugdzorg niet zoekt naar de oorzaak. Het heeft weinig zin het kind een behandeling te geven, terwijl er allerlei andere problemen spelen in het gezin. Het is nodig dat volgens de bedoeling van de Jeugdwet het integraal zoeken naar oorzaken en oplossingen beter uit de verf komt.

6 Protocollen volgen

Er is een grote uitstroom van medewerkers in de jeugd-

zorg. De meeste mensen gaan in de hulpverlening werken om anderen te helpen. Niet om protocollen te moeten volgen of aan omzetmaximalisatie te doen. Medewerkers moeten hun vak terugpakken. En zelf met de gezinnen mogen zoeken naar oplossingen.

Radicaal vernieuwen

De jeugdzorg kent vele spelers en betrokkenen. Dat maakt een simpele verandering niet eenvoudig. LOC wil in 2022 op vijf experimenteerplekken starten met een daadwerkelijke verandering in de jeugdzorg. Die plekken zullen veelal gemeenten zijn. We zullen veel aandacht hebben voor de vraag hoe we kunnen zorgen dat jongeren niet in de jeugdzorg (en de gedwongen jeugdzorg) terecht komen. En als ze wel hulp nodig hebben zullen de jongeren en ouders samen met de hulpverleners aan oplossingen werken. Op basis van deze vijf plekken zullen we ook aanbevelingen doen om de rechtspositie van jongeren en ouders te verbeteren.

Ingrid Rebel is coördinator Radicale vernieuwing jeugdzorg.

Marthijn Laterveer is coördinator LOC Waardevolle zorg.

Zie ook het artikel op pagina 18 over de Week van de Radicale vernieuwing en het artikel op pagina 24 over de Week van de jongerenparticipatie en ervaringsdeskundigheid.

Bijdrage LOC aan Listen Up

Week van jongerenparticipatie en ervaringsdeskundigheid

Tekst: **Stijn Zieleman**

Afgelopen zomer vond Listen Up plaats: de week van jongerenparticipatie en ervaringsdeskundigheid in de jeugdzorg. Tijdens de digitale kick-off en 22 interactieve online workshops deelden zorgprofessionals, jongeren, bestuurders en beleidsmakers hun kennis en ervaring over jongerenparticipatie en ervaringsdeskundigheid.

LOC organiseerde samen met zorgorganisatie Youké en de cliëntenraad YouSay een sessie waarin de vraag centraal stond: *Hoe organiseer je structurele invloed van jongeren op het kwaliteitsbeleid?*

Een adviseur van LOC, een kwaliteitsmedewerker en twee jongeren vertelden deelnemers over het traject dat LOC heeft begeleid om te komen tot een goede basis voor medezeggenschap. De kwaliteitsmedewerker vertelde waarom zij meededen: ze zochten naar een goede medezeggenschapsvorm en met de inwerkingtreding van de nieuwe Wmcz 2018 was dat een reden om ondersteuning van LOC in te schakelen.

Gezamenlijke visie

De adviseur van LOC vertelde over de LOC-aanpak in dit traject Passende medezeggenschap: dat we een aantal bijeenkomsten organiseren waarbij jongeren, ouders, de bestuurder en kwaliteitsmedewerkers met elkaar

in gesprek gaan. En beginnen met het vormen van een gezamenlijke visie op medezeggenschap. Hoe willen we dat medezeggenschap bijdraagt aan goede zorg? Waarna je met elkaar stil staat bij een vraag als: wat is daarvoor nodig? En welke afspraken horen daarbij? De jongeren vertelden wat het hun opleverde. Ze vonden het heel prettig om onderdeel te zijn van de zoektocht. De gelijkwaardige gesprekken vonden ze heel waardevol. En door mee te denken en betrokken te zijn bij afspraken over het vormen van een cliëntenraad raakten ze ook gemotiveerd om deel te nemen aan de cliëntenraad YouSay.

Tot slot hebben de deelnemers kennism gemaakt met een deel van de LOC-aanpak door in een online stickywall en in breakout-rooms te brainstormen over medezeggenschap en wat er volgens hen belangrijk is dit goed te faciliteren. Daar zijn mooie uitkomsten uitgekomen.

“Wat hebben jongeren nodig om mee te kunnen denken?”

Jongeren vonden de gezamenlijke zoektocht naar passende medezeggenschap en de gelijkwaardige gesprekken heel waardevol.

Tips LOC-traject bij Youké

- ‘Even een Jongerenraad of Jongerenpanel opzetten’ is niet direct de oplossing om de invloed van jongeren effectief te regelen. Dat vraagt tijd, goede ondersteuning en een gezamenlijk gesprek. Waarbij mensen vanuit verschillende rollen (enthousiaste jongeren, directie, uitvoerende professionals, beleidsmakers) bij elkaar komen en stilstaan bij vragen als: wat verstaan we onder de invloed van jongeren structureel organiseren? Wat vinden we daarbij belangrijk? Wat betekent dat voor de samenwerking tussen de organisatie en jongeren? Welke afspraken horen daar vervolgens bij? De ideeën van jongeren kunnen anders zijn dan die van beleidsmakers. Op deze wijze maak je dit samen duidelijk.
- Werk altijd samen met de mensen die hier enthousiast voor zijn! Zoek de energie op.
- Werk *bottom-up*: sluit aan bij de belevingswereld van jongeren. Waar willen zij het over hebben? Wat hebben ze nodig om mee te kunnen denken? Vul niet de behoeften van jongeren in en laat niet de vragen van de organisatie direct leidend zijn.
- Voor de meeste jeugdhulpaanbieders geldt de Wmcz 2018. Het is de kunst om in de geest van de wet samen te werken aan goede zorg. Een Jongerenraad of cliëntenraad is vanuit de wet vaak een uitkomst. Bespreek met jongeren welke voorwaarden voor hen

belangrijk zijn om hieraan deel te nemen en maak het zo concreet mogelijk.

- Jongeren en ouders willen niet altijd in een cliëntenraad zitten, maar willen wel meedenken. Bedenk daarom verschillende soorten activiteiten, zoals een thema-avond die aansluit bij wat er leeft onder cliënten. Dit is laagdrempeliger waardoor je meer jongeren bereikt. Bovendien krijg je zo een beter beeld van de ervaringen en ideeën van jongeren. En dat helpt de Jongerenraad/Jongerenpanel om goed advies te kunnen geven.

Meer weten?

Bekijk de uitkomsten van alle sessies die in de week gehouden zijn: www.loc.nl/allesessies

*Lees meer over het LOC-traject Passende medezeggenschap in de jeugdzorg: www.loc.nl/loctrject
Neem voor meer informatie over de ondersteuningsmogelijkheden van LOC vrijblijvend contact op via onze Vraagbaak: 030-284 32 00, of vraagbaak@loc.nl.*

Zie ook het artikel op pagina 22 over Radicale vernieuwing Jeugdzorg.

Stijn Zieleman is als belangenbehartiger verbonden aan LOC.

Foto: **iStock**

Eigen plek

Sinds 2010 staat 10 oktober elk jaar wereldwijd in het teken van mensen die geen huis hebben. Het idee achter Wereld Daklozendag is aandacht te vragen voor mensen die verstoken zijn van een veilige eigen plek. Een eigen thuis is een fundamentele basisvoorwaarde. En een minimale voorwaarde om een waardevol leven te kunnen leiden.

Sinds 2009 is het aantal daklozen meer dan verdubbeld. Het huidige officiële aantal ligt op 36.000.

Steeds langere wachtlijsten voor de maatschappelijke opvang en stagnerende doorstroom naar een eigen woning, vragen om radicale langetermijnoplossingen. LOC zegt al decennia dat er fundamenteel iets mis is in ons systeem van zorg en welzijn, waardoor het probleem van dak- en thuisloosheid niet alleen blijft bestaan, maar zelfs groter wordt. Volgens LOC zullen we veel meer dan tot nu toe uit moeten gaan van de waarden van ieder mens. Daarom is het van belang samen met de persoon te kijken wat er nodig is om een goed leven te leiden. En dan vanuit de mens als geheel in plaats van beginnend vanuit losse levensdomeinen en verschillende wetten en indicaties naar oplossingen te zoeken.

Tekst: **Pien Heuts**

Van autisme tot borderline, maar nooit écht gezien

Ex-cliënte Yuna Timmermans is ziek van de zorg

“Ik hoop dat dit boek bijdraagt aan veranderingen in de jeugdzorg en ggz”

(De persoon op de foto is niet de geïnterviewde).

Hoe lukt het mensen ondanks ziekte, beperkingen, tegenslagen of andere hobbels waarde aan hun leven te geven? En wat drijft en motiveert hen van waarde en betekenis te zijn voor anderen? In deze aflevering vertelt Yuna Timmermans (24) over wat elf jaar jeugdzorg en ggz met haar hebben gedaan.

“De woede die zich opbouwde, werd mijn houvast.”

Ze vindt het spannend. Hoe zullen de reacties zijn op het boek dat ze eind augustus onder het pseudoniem Yuna Timmermans uitbracht? Ze stuurde het naar zo'n dertig zorgorganisaties waar ze in behandeling is geweest. En naar Tweede Kamerleden, het ministerie, beleidsmakers, hoogleraren. Zal ze eindelijk erkenning krijgen, serieus worden genomen en vooral gezien? In het boek 'Van autisme tot borderline, maar nooit écht gezien' kaart ze het falen van de Nederlandse jeugdzorg en geestelijke gezondheidszorg aan. Elf jaar lang kreeg ze diagnose op diagnose, medicijn op medicijn, therapie op therapie. "Maar gewoon naar me luisteren zonder etiketten te plakken en te kijken wat ik nodig had was er helaas niet bij."

Yuna kwam op haar veertiende in aanraking met jeugdzorg. "Het ging thuis niet, het was er onveilig", zegt ze met gevoel voor understatement. Eenmaal in de jeugdzorgmolen draaide ze onherroepelijk vast. "Ik zou autisme hebben, aan wanen en psychoses leiden. Ik kreeg allerlei medicatie. Werd ziek van alle bijwerkingen. Terwijl ik behandelaren niet kon overtuigen dat die diagnoses niet klopten. Ik ging gebukt onder die onveilige thuissituatie, waardoor ik me niet kon hechten."

Boosheid en strijdbaarheid

De eerste twee jaar in de jeugdzorg, ze woonde inmiddels niet meer thuis, was ze nog timide en gehoorzaam, zegt ze. Maar rond haar zestiende ontstond boosheid en strijdbaarheid. "Ik voelde me steeds machtelozer. Ik ging van instelling naar instelling, van therapeut naar therapeut. En iedereen dumpte met net zo hard weer. Omdat ze niets met me konden. Dat heeft mijn hechtingstrauma alleen maar verergerd. En elke keer dat ik diagnoses probeerde te weerleggen, werd dat als symptoom van mijn zogenaamde autisme of borderline beschouwd. En kreeg ik nog meer medicijnen. Als ik kritiek had, was het 'mijn beleving'. Alles werd tegen me gebruikt. Die woede die zich opbouwde, werd mijn houvast. Zonder dat verzet was ik er niet meer geweest."

De enige plek waar Yuna zich wél veilig voelde was school. "Daar werd ik gesteund en gestimuleerd om mijn vwo af te maken. Daar voelde ik me gezien. Leren en studeren hielpen me met de situatie om te gaan. Ik

dacht: ooit komt de dag dat ik in opstand kan komen en het zorgsysteem aan de kaak kan stellen." Na het vwo volgde een universitaire studie pedagogische wetenschappen, die ze glansrijk afrondde. In september is ze begonnen aan een master orthopedagogiek. Yuna: "Tijdens mijn studie heb ik veel geleerd over diagnostiek, psychopathologie, hoe therapieën in elkaar zitten. Ik zag dat op de opleiding het hokjes denken en stigmatiserende diagnoses heilig verklaren al begint. Daar gaat het al fout."

"Ik dacht: ooit komt de dag dat ik het zorgsysteem aan de kaak kan stellen"

Helend schrijven

Inmiddels staat Yuna bij geen enkele zorgorganisatie meer ingeschreven. En dat wil ze zo houden. Ze heeft al haar dossiers opgevraagd en laten vernietigen. "Hoewel ik nog enorm last heb van mijn verleden ben ik nu stabiel, omdat mijn wonden niet telkens worden opengetrokken door de hulpverlening. Het schrijven van dit boek was ook helend. Ik hoop dat het bijdraagt aan veranderingen in de zorg. Dat andere kinderen niet hetzelfde hoeven mee te maken als ik. Ik wilde gewoon een veilige persoon die ik kon vertrouwen, die me zou steunen en waaraan ik me kon hechten. In plaats daarvan kwam ik in de hel terecht. Dat gun ik niemand."

De zorg veranderen, dat is Yuna's missie. Ze heeft gesprekken gevoerd op het ministerie en met Tweede Kamerleden. Met hoogleraren en psychiaters als Jim van Os, die ook aan het voorwoord bijdroeg. "Ik kan met mijn ervaringen niet anders. Ik kan niet doorleven alsof er niets gebeurd is. Op deze manier kan ik als ervaringsdeskundige mijn ellendige verleden toch inzetten voor iets positiefs." Aan het jeugdzorg en ggz-systeem van binnenuit veranderen, moet ze niet denken. "Ik wil geen deel uitmaken van dit falende systeem. Ik zal straks als orthopedagoog stage moeten lopen in een zorgorganisatie voor kinderen en jeugdigen; dat moet nu eenmaal

“Ik wil niet dat andere kinderen hetzelfde moeten meemaken als ik”

voor mijn papiertje. Voor hen zal ik alles doen op basis van gelijkwaardigheid en beschikbaarheid, maar écht werken in dit zorgsysteem kan pas als het verandert. Wie weet kan ik daar meer beleidsmatig aan bijdragen.”

Elk mens is anders

Hoe het anders zou kunnen? Daar heeft Yuna als ervaringsdeskundige wel ideeën over. “Ik kreeg altijd de boodschap tijdens die talloze therapieën dat wat ik nodig had niet bestond. Maar je moet per individu kijken. Elk mens is anders en heeft iets anders nodig. Het huidige muurvaste systeem kan geen maatwerk bieden.” Voor kinderen met hechtingsproblemen die niet op hun ouders kunnen terugvallen, pleit ze onder meer voor individuele mentoren of steunouders. Ouders die zich aan het kind of jongere committeren en steun bieden zo lang dat nodig is. Ook gezinshuizen, waar kinderen en jongeren, die tijdelijk of langdurig niet thuis kunnen

wonen, toch een veilige opvoeding, ondersteuning en zorg krijgen, zijn volgens Yuna een mooie voorziening.

Vast in religie

“Het moet mogelijk zijn”, zegt ze, “om de jeugdzorg en de geestelijke gezondheidszorg te veranderen. “Of ben ik nu naïef? Er zijn echt mensen die heel betrokken zijn en het goed bedoelen. Maar die zitten vaak vast in de religie van de diagnoses. En durven zich niet kritisch op te stellen. Ik geloof echt dat ze niet moedwillig levens ruïneren. Maar het is nu hoog tijd dat het anders moet.” Een paar dagen na het versturen van het boek naar verschillende zorgorganisaties met de vraag met hen in gesprek te mogen gaan over het boek en het falen van het zorgsysteem, appt Yuna een e-mail door. Daarin verklaart een zorgorganisatie dat het beleid is niet met haar in gesprek te gaan. En doet het dringende verzoek hen met rust te laten.

Contact met Yuna? Mail naar boekcasus.a@hotmail.com

Zie ook het artikel over *Radicale vernieuwing jeugdzorg* op pagina 22.

 Tekst: **Pien Heuts**

Wat delen mensen op sociale media?

Volg onze socialemediakanalen of schrijf je in voor onze nieuwsbrief op loc.nl

VWS wil steun zijn voor ggz-vernieuwing

“Ik vind Radicale vernieuwing langdurige ggz een mooie beweging, doe er graag aan mee en ik ondersteun ook graag. We doen dat vanuit VWS met financiële middelen en we kunnen een belangrijk aanspreekpunt zijn als het gaat om wet- en regelgeving. Dus bij knelpunten waar je in de praktijk tegenaan loopt vind je bij ons altijd een gewillig oor.” www.loc.nl/vws-steun

Ook inspectie ondersteunt LOC-vernieuwingsbewegingen. ‘Vanuit mijn rol én persoonlijke motivatie.’

Radicale vernieuwing langdurige ggz
www.loc.nl/steun-igj

‘De moed om af te wijken’

“Bij Radicale vernieuwing zorg spraken we over een brede waardenafweging, óók wanneer de situatie complex of spannend is.”

Jet Bussemaker

www.loc.nl/bussemaker

#weekvdmedezeggen-schap

De Week van de Medezeggenschap is ook via de sociale media te volgen. Je kunt ook zelf voorbeelden of ervaringen delen met [#weekvdmedezeggen-schap](https://twitter.com/weekvdmedezeggen-schap)!

Mini-documentaires over ervaringen, dilemma's en oplossingen

Samen werken aan vrijheid, veiligheid en levensgeluk

Tekst: **Marthijn Laterveer**

Diverse zorgorganisaties onderzoeken hoe zij maximaal kunnen bijdragen aan vrijheid, veiligheid en het levensgeluk van cliënten. Zij doen dat vanuit de beweging Radicale vernieuwing zorg. Aanleiding is de invoering van de Wet zorg en dwang. In mini-documentaires vertellen mensen uit de zorgorganisaties over de dilemma's en de oplossingen. Er is ook een samenvattende film en een handreiking voor cliëntenraden.

Veertien deelnemende zorgorganisaties binnen de beweging Radicale vernieuwing zorg werken aan de pilot 'Vrijheid, veiligheid en levensgeluk'. Aanleiding voor de pilot was de introductie van de Wet zorg en dwang. Deze wet heeft als doel dat cliënten in de zorg zoveel mogelijk vrijheid en levensgeluk ervaren. Maar hoe doe je dat in de praktijk? Hoe zorg je ervoor dat de wensen en behoeften van cliënten in het verpleeghuis en thuis het uitgangspunt van handelen zijn? In de pilot zijn veel inzichten opgedaan.

Adviezen

De deelnemende organisaties hebben tussentijdse adviezen opgesteld. Er zijn adviezen voor zorgorganisaties zelf, voor de wetgever, voor de inspectie en voor leveranciers van software. Duidelijk is dat iedereen graag de cliënt daadwerkelijk centraal wil stellen. Maar dat toch

vaak het systeem en de wettekst leidend zijn. Daarom luidt de hoofdaanbeveling:

- laat de leefwereld van cliënten, naasten en medewerkers de basis zijn van alle acties rond de Wet zorg en dwang;
- zorg dat levensgeluk, vrijheid en veiligheid bij alles centraal staan.

Voor het einde van het jaar komen de deelnemende organisaties met definitieve aanbevelingen. Die gaan naar het ministerie voor een wetswijziging. Maar ook naar zorgorganisaties, landelijke organisaties, Inspectie en leveranciers.

Mini-documentaires

In de pilot spelen veel verschillende betrokkenen binnen de zorgorganisaties een rol. Zij komen in de praktijk allerlei dilemma's tegen als zij aan vrijheid, veiligheid

“Met de handreiking vrijheid, veiligheid en levensgeluk kunnen cliëntenraden het gesprek aangaan”

Zorg dat levensgeluk, vrijheid en veiligheid bij alles centraal staan.

en levensgeluk werken. We hebben vier mini-documentaires gemaakt over de dilemma's en oplossingen.

In de **eerste** documentaire gaan Caroline Beentjes (bestuurder Woonzorggroep Samen) en Saskia van Opijnen (bestuurder Avoord) met elkaar in gesprek. Zij zijn initiatiefnemer van de pilot. Zij zien de Wet zorg en dwang als kans om het levensgeluk van cliënten te vergroten. Ze geven aan welke belemmeringen zij tegenkomen om dat te realiseren.

In de **tweede** documentaire gaan Siham Sbai (kwaliteitsadviseur Raffy-Leyzorg) en Mariëlle Bus (directeur Wonen met Zorg Sensire) samen in gesprek over insluiting. Hierin komt onder andere aan de orde wat nodig is als je de deur van het verpleeghuis open wilt laten.

In de **derde** documentaire staat de zorg thuis centraal. Marin Kuipers (wijkverpleegkundige Sensire) en Marco Repko (specialist ouderenverpleegkunde, Sensire) gaan in op vraagstukken in de thuissituatie. Voorheen was er geen wetgeving over vrijheid in de thuissituatie. Daardoor zijn er nog veel vraagstukken, zoals de samenwerking met de huisartsen.

In de **vierde** documentaire is de rapportage via het Elektronisch Cliëntendossier het onderwerp. Ron Obbens (projectleider aanlevering toezichtsinformatie) en Laura

van Son (teamcoördinator De Leyhoeve) vertellen hoe een goede rapportage zorgverleners kan helpen.

Samenvatting en handreiking cliëntenraden

Van de vier documentaires is ook een samenvatting beschikbaar. Deze duurt ongeveer 8 minuten en is bruikbaar om in groepen het gesprek te voeren over vrijheid, veiligheid en levensgeluk. Bijvoorbeeld in het managementteam, een teamoverleg of bij de raad van toezicht. Speciaal voor cliëntenraden heeft LOC een handreiking gemaakt. In combinatie met de film is die geschikt om binnen de raad het gesprek over dit thema te voeren. Maar ook om op bijeenkomsten met cliënten en/of familie het gesprek hierover aan te gaan.

De documentaires en de samenvatting zijn te vinden via www.loc.nl/minidocu en op www.clientenraad.nl bij het thema 'vrijheid en veiligheid'. Daar staat ook de handreiking voor cliëntenraden.

Zie ook de artikelen op pagina 18 over de Week van de Radicale vernieuwing en op pagina 34 over de inspiratiebijeenkomst RVZ over Sociale Benadering Dementie.

Marthijn Laterveer is coördinator LOC Waardevolle zorg.

Inspiratiebijeenkomst Sociale Benadering Dementie

“Verder kijken dan de persoon en zijn aandoening”

Tekst: Sarah Kuypers

De benadering van mensen met dementie kan écht anders. Al meer dan in het verleden proberen we hen te benaderen met aandacht voor persoonlijke behoeften. Toch staat de aandoening nog te vaak centraal. Er is behoefte aan een breder kader en een benadering met ruimte voor een ander type vragen, die een ander type antwoord vergen. De Sociale Benadering Dementie biedt zo'n kader.

Op 23 juni vond in de beweging Radicale vernieuwing zorg een online inspiratiebijeenkomst plaats over de Sociale Benadering Dementie. Op initiatief van deelnemer Surplus in samenwerking met grondlegger van deze benadering Anne-Mei The en gefaciliteerd door LOC. Het uitgangspunt van Anne-Mei The's benadering van dementie sluit haast naadloos aan op het doel van Radicale vernieuwing zorg en dat waar we ons met z'n allen voor inzetten: de mens centraal stellen in plaats van regels en protocollen. Dat het thema *on top of mind* is bleek wel uit het grote aantal aanwezigen; deelnemers van Radicale vernieuwing zorg, medewerkers uit de zorg, naasten, mantelzorgers en andere geïnteresseerden.

Wisselwerking ziekte en leefwereld

Uit langdurig onderzoek naar de leefwereld van mensen met dementie en hun naasten is gebleken dat er een

kloof bestaat tussen de behoeften van deze mensen en dat wat hun aan zorg geboden wordt. Hoewel nodig en zinvol, ligt de nadruk nog te veel op medische ondersteuning. Mensen met dementie geven echter vaak aan dat zij oprechte aandacht voor hun zorgen, ongemak, behoefte en spanning missen. Ze wensen een fijne relatie met naasten. In andere woorden: ze willen als volwaardig mens worden gezien en niet enkel als (onwelwillende) patiënt. Er is behoefte aan een bredere interpretatie van de ziekte en alles daaromheen. Het leven van mensen met dementie wordt immers bepaald door de wisselwerking tussen de aandoening en de leefwereld. Deze wisselwerking wordt de Sociale Benadering Dementie genoemd.

'Ik ben nog niet gek'

Cora kreeg enkele jaren geleden de diagnose dementie.

“Met de handreiking vrijheid, veiligheid en levensgeluk kunnen cliëntenraden het gesprek aangaan”

Er wordt gewerkt aan een vertrouwensband waarbij de gelijkwaardigheid terugkomt, zowel binnen de thuis- als de verpleeghuisomgeving.

Ze herkent zich volledig in het beeld van een volwaardig iemand die door haar omgeving plots als patiënt wordt gezien. “Buurtbewoners wilden me ineens naar huis brengen toen ik, met mijn volle verstand, mijn hond uitliet. Ze dachten dat ik de weg kwijt was.” Het is één van de pijnlijke momenten die Cora (die na twee jaar nog steeds hetzelfde rondje met de hond loopt) heeft ervaren. Tegenwoordig is Ruben in haar leven. Hij is lid van het Sociale Benaderingsteam Amstelveen. De twee hebben in korte tijd een bijzondere band opgebouwd. “Dankzij de degelijke, liefdevolle en andere benadering van Ruben weet ik dat ik nog niet gek ben, dat was een enorme opluchting en steunt mij enorm.”

De drie domeinen

De Sociale Benadering Dementie onderscheidt drie domeinen: het medisch-, psychologisch- en sociale domein. Medische begeleiding bij dementie wordt als vanzelfsprekend geacht. Eenzelfde vanzelfsprekendheid zou er moeten zijn voor de impact die dementie heeft op de totale leefwereld van mensen. Immers: uit de aandoening vloeien ook psychologische en sociale pijn voort. Maar bovenal hebben mensen altijd behoefte aan zingeving - zeker als dat wat voor jou zin aan de dingen gaf, wegvalt. Het denkraam van de Sociale Benadering Dementie helpt om de behoeften van mensen met dementie beter te zien en te begrijpen en hierop te anticiperen. Er wordt gewerkt aan een vertrouwensband

waarbij de gelijkwaardigheid terugkomt, zowel binnen de thuis- als de verpleeghuisomgeving.

Meerwaarde

Om dit in de praktijk mogelijk te maken moeten we écht anders kijken. Daar zit de meerwaarde in. “Op deze manier leer je iemand echt kennen. Deze benadering gaat dieper in op hoe iemand is, wat het netwerk is, welke sociale rol iemand heeft gespeeld”, beaamt Linda, die werkzaam is als zorgverlener bij Surplus. “Je kijkt verder dan alleen de persoon en zijn ziekzijn. Wat wij hier zien is dat je die wereld naar binnen brengt en de mensen naar buiten.” Maar: radicaal anders kijken is niet vrijblijvend, want je gaat zien dat er ook andere oplossingen moeten komen. Dat vergt leiderschap, iemand die het ziet en faciliteert. Dat kunnen niet alleen mensen op de werkvloer doen maar vergt ook een context waarbinnen het mogelijk is.

Zie ook de artikelen op pagina 18 over de Week van de Radicale vernieuwing en op pagina 32 over de pilot Vrijheid, veiligheid en levensgeluk.

Sarah Kuypers is als communicatieadviseur verbonden aan LOC.

Waardevolle dynamiek vernieuwingsbeweging op gang

Zorg moet over mensen gaan, niet over regels

Tekst: **Douwe Dronkert**

Eerder was in *Zorg & Zeggenschap* te lezen over de opstart van een vernieuwingsbeweging in de geestelijke gezondheidszorg, op initiatief van LOC. De eerste elf zorgorganisaties vormen intussen een steeds levendiger landelijk netwerk: **Radicale vernieuwing langdurige ggz**. Zij werken aan een ggz waarin mensen het belangrijkste zijn. En niet regels, protocollen of gewoontes.

Het gaat de deelnemers om wat belangrijk is voor de mensen die zorg nodig hebben, hun naasten en de mensen die zorg verlenen. Daarom werken zij aan een beweging van regels naar relaties. Met ondersteuning van het ministerie van Volksgezondheid, inspectie en zorgkantoren. Die hebben daar al goede ervaringen mee opgedaan in een andere radicale vernieuwingsbeweging, in de verpleeghuiszorg en zorg thuis.

“Samen met de jongere keuzes maken; vaste eisen uit trajectplannen zijn ondergeschikt”

‘Kampvuorgesprekken’

In elke deelnemende organisatie gaan mensen die zorg krijgen, naasten, zorgverleners, ervaringsdeskundigen, managers en bestuur allereerst met elkaar in gesprek om het vuur van vernieuwing verder op gang te brengen. Deze eerste uitwisselingsbijeenkomsten (‘kampvuorgesprekken’) smaken al naar meer.

Relatie en zorgbehoeften voorop

Zo willen mensen bij een van de zorgorganisaties (Kwintess) meer vanuit behoeften van jongeren die met zorg te maken hebben de zorg organiseren en ondersteunen bij wat zij nodig hebben voor hun herstel/ontwikkeling. Hierbij mogen financiële kaders en juridische afbakeningen, zoals tussen jeugdzorg en volwassen ggz, geen obstakel zijn. Ze willen aansluiten bij de jongere en deze waar nodig tijd gunnen in het herstel. Dat kan bijvoorbeeld betekenen dat het nodig is om eerst eens zes

Betrokkenen in deelnemende organisaties gaan met elkaar in gesprek om het vuur van vernieuwing verder op gang te brengen.

maanden te landen op een locatie. En niet direct druk te voelen vanuit een trajectplan om parallel te werken aan herstel, zelfstandig wonen, maatschappelijke participatie en andere doelen die beleidsmatig belangrijk worden gevonden. Samen met de jongere keuzes maken dus; vaste eisen uit trajectplannen zijn ondergeschikt.

Potentie

Mensen, van cliënt tot bestuurder, raken in gesprek over mogelijkheden. “Wat mij raakt is dat iedereen los van zijn rol een eigen unieke motivatie heeft. Dat hoor en voel je nu, dat motiveert. In je normale werk ben je je daar voor het grootste deel niet bewust van en da’s eigenlijk jammer. Want daar zit een groot potentieel van onbenutte energie.” Aldus een psychiater werkzaam bij Arkin (Mentrum).

“Het heeft niet meteen iets tastbaars dit open kampvuurgesprek [bij Arkin] - mijn blauwe kant denkt meteen: waar is de planning en het spreadsheet? Maar je merkt dat het juist die kleine initiatieven, vaak op individueel niveau zijn die leiden tot grote veranderingen.” Dat vertelt een directeur bedrijfsvoering, die aangeeft dat hij blij is dat hij toch de drie uur in zijn agenda vrijgemaakt

heeft voor dit kampvuurgesprek dat eind juni plaatsvindt.

Een verpleegkundige reageert op de directeur: “Grappig, dat heb ik ook bij dit soort dingen: waar gaan we nou naar toe werken, wat is het resultaat? Maar bij mijn cliënten heb ik dat helemaal niet. En ben ik veel sneller tevreden met kleine stapjes. Dus ik zit me nu af te vragen waarom ik dat hier dan wel verwacht. Ga ik eens over nadenken, is dat wel nodig?” Haar collega daarop: “We zouden onszelf meer die kans moeten gunnen om eens rustig naar dingen te kijken, dingen te onderzoeken. En de kleine successen ook meer samen te vieren. Dan hou je dat vuur ook aan.”

Van je menselijke, ook kwetsbare kant

Een ervaringsdeskundige die ook professioneel begeleider is vertelt tijdens hetzelfde kampvuurgesprek: “Het maakt je kwetsbaar als je je eigen mens-zijn inbrengt in je werk. Daar moet ook ruimte voor zijn in de organisatie.” Waarop de verpleegkundige reageert: “Maar dat kan wel zorgen voor die verbinding waar we allemaal naar zoeken.” Een andere collega vraagt zich dan ook af: “Misschien kan het aangemoedigd worden dat je ook met je

eigen kwetsbaarheid in contact kunt zijn, juist omdat je met kwetsbare mensen werkt?”

Het gesprek geeft een inkijkje in de sfeer die op gang gekomen is in de beweging Radicale vernieuwing langdurige ggz. Een open sfeer waarin mensen zich uitgenodigd kunnen voelen om persoonlijke ervaringen, wensen, mogelijkheden en zorgen te delen over de geestelijke gezondheid en de toekomst daarvan. De eerste kampvuurgesprekken die nu gevoerd zijn bij deelnemers Kwintes, Arkin (Mentrum), GGZ Noord-Holland-Noord en HVO Querido helpen de zorgorganisaties om inzicht te krijgen in hun eigen wensen voor verdere vernieuwing en dilemma's. En om te komen tot concrete thema's waar we in de beweging met elkaar aan kunnen werken.

Thuis tot bloei

Een ander kampvuurgesprek richtte zich dan ook “op wat er toe doet voor ons allemaal als het om thuis gaat, ongeacht onze achtergronden, situaties, professies, wensen en dromen. Maar vooral richtte het gesprek zich op de bloei die mensen meemaken als ze een thuis hebben.” Aldus een verpleegkundig specialist ggz van deelnemer GGZ Noord-Holland-Noord (GGZ NHN). In de loop van de gesprekken bij deze vernieuwer komt naar voren hoe dat wat een ‘thuis’ is, per mens erg kan

“Uitdaging is om steeds met de cliënt te bekijken: wat is hetgeen hij of zij nu wil”

verschillen. En dat het ook kan veranderen afhankelijk van de leefomstandigheden waarin iemand verkeert in een periode in zijn leven. Gaandeweg wordt duidelijk dat de ggz zich idealiter op het individu richt. En dat de waarden, noden en wensen van het individu zoveel mogelijk het uitgangspunt moeten zijn van het leven en werk in de zorg. Het sociale aspect van mens-zijn komt van daaruit als vanzelf ook aan bod. Uitdaging is dan om steeds met de cliënt te bekijken: wat is hetgeen hij of zij nu wil? Om vervolgens te onderzoeken wat er mogelijk is.

Door deze gesprekken te voeren vanuit visie en waarden van mensen, en te kijken naar mogelijkheden ook los van hoe het nu nog is, ontstaan er gaandeweg ideeën hoe dingen nog heel anders georganiseerd zouden kunnen worden.

Bij Leviaan, partner-organisatie van GGZ NHN en ook aanwezig tijdens het kampvuurgesprek, is dan ook een verschuiving gaande van primair groepswonen naar meer persoonlijke woonvormen. Ook in eigen woningen in de wijk met begeleiding binnen een straal van 2 kilometer. Dat is in de praktijk nog wel complex en het vergt wat van alle betrokkenen. Als je gesprekken tussen zorgorganisaties en gemeente ook vanuit bovenstaande uitgangspunten zou voeren, heb je al een heel ander vertrekpunt en kun je situaties meer vanuit mogelijkheden bekijken.

“Neem ons mee in jullie wereld”

29 juni komen enkele tientallen mensen samen tijdens de eerste halfjaarlijkse ontmoeting binnen de landelijke beweging. Bevlogen deelnemers en partners delen verhalen en ervaringen vanuit hun praktijk en betrokkenheid bij de beweging. Ook VWS, zorgkantoren en de inspectie spreken uitnodigende en bemoedigende woorden. Ze dragen de vernieuwing een warm hart toe,

steunen de vernieuwingsbeweging en nodigen deelnemers ook uit: “Neem ons mee in jullie wereld”.

Door heel het land

Deelnemende zorgorganisaties zijn actief in steden en op het platteland, verspreid door Nederland. Ook de organisatie-grootte varieert: van kleine tot grote organisaties. De achtergronden van mensen die zorg/ondersteuning krijgen verschillen: van kinderen tot volwassenen. En het gaat om ggz-organisaties, organisaties voor beschermd wonen, maatschappelijke opvang en combinaties daarvan. Deelnemers bieden ook forensische zorg en zorg aan mensen met verslavingsproblematiek. Landelijke organisaties de Nederlandse ggz, kenniscentrum Phrenos, Trimbos-instituut en Valente zijn partner van de beweging. Net als LOC Waardevolle zorg: initiatiefnemer die de beweging ook organisatorisch ondersteunt.

Actie-onderzoek

Een team actie-onderzoekers vanuit het Trimbos-instituut en kenniscentrum Phrenos begeleidt de beweging. Ze doen dit door in de praktijk te onderzoeken en oplossingen te zoeken voor problemen die zich voordoen. De onderzoekers willen hierin graag nauw samenwerken met de deelnemende organisaties, cliënten en hun

“Je kwetsbare kant laten zien als professional kan zorgen voor die verbinding waar we naar zoeken”

naasten en professionals. De start van het onderzoek is gemaakt via de deelname van de onderzoekers aan de kampvuurgesprekken.

Ontwikkelingen volgen

Op www.rvggz.nl kun je achtergrondinformatie vinden. Ook over de Landelijke Inspiratiedag Radicale vernieuwing langdurige ggz op 9 november, tijdens de Week van de Radicale vernieuwing. Die dag worden er bij deelnemers, op een centrale locatie in Utrecht en online, activiteiten georganiseerd om de vernieuwing verder te brengen.

Zie ook het artikel op pagina 18 over de Week van de Radicale vernieuwing en de rubriek De Binding op pagina 15.

Douwe Dronkert organiseert betrokkenheid voor LOC.

Bijeenkomst leernetwerk vernieuwing
zorgonderwijs

Nieuwe leerafdelingen en een fijn leerklimaat

Tekst: **Sarah Kuypers**

Goed en aantrekkelijk zorgonderwijs is een voorwaarde voor vernieuwing van de zorg. Daarom zijn zorgorganisaties binnen de beweging Radicale vernieuwing zorg actief bezig met vernieuwing van dat onderwijs. Tijdens een online uitwisselingsbijeenkomst afgelopen zomer van het leernetwerk Radicale vernieuwing zorgonderwijs *pitchten* drie deelnemende zorgorganisaties vernieuwende initiatieven.

De aftrap tijdens deze bijeenkomst kwam van Amstelring. Corona vormde daar onder andere de aanleiding voor twee compleet nieuwe leerafdelingen. Legio mensen in de regio zouden hun baan kwijtraken, hoe kon Amstelring hier iets in betekenen? De organisatie sloeg de handen ineen met ROC TOP. Wat volgde was een projectplan waarmee mensen die bewust een tweede loopbaankeuze kunnen maken voor de zorg de juiste opleiding krijgen. En met succes: er bleek interesse uit alle windstreken.

“Leerlingen leren aan de hand van wat er op een dag zoal gebeurt”

Zelfsturende leerteams

Inmiddels zijn twee leerafdelingen in een verpleeghuis gestart waarbij 24 mensen in een kort traject worden opgeleid tot verpleegkundige langdurige zorg. In een voortraject maakten ze in vier weken kennis met het vak en liepen ze stage. Vervolgens waren er vier lesweken waarna er een bewuste keuze gemaakt kon worden: ga ik ervoor of niet? Wie ervoor gaat werkt een jaar lang op zowel de afdeling dementie als op de somatische afdeling. Vervolgens gaat de leerling verder de organisatie in en volgt een leertraject op alle afdelingen binnen de langdurige zorg.

De leerteams werken zelfsturend en vanuit gelijkwaardigheid: iedereen leert van elkaar en kennis en ervaring uit het verleden worden onderling gedeeld. Het uitgangspunt is natuurlijk dat de bewoners er beter van worden en vooralsnog lijkt dit project een gat in de markt. Bijzonder

Uitgangspunt binnen de onderwijsvernieuwing is dat de relatie tussen bewoners, naasten en medewerkers leidend wordt en niet regels regels en protocollen.

detail: bewoners en cliënten kiezen zélf voor wonen op deze afdeling en zijn zich bewust van het feit dat er van hen wordt geleerd. Over betekenisvolle rollen gesproken.

Onderwijs volgt praktijk

Het tweede initiatief kwam van De Leyhoeve uit Groningen. Daar maakten ze het onmogelijke mogelijk. In een half jaar tijd is in samenwerking met drie roc's een hybride onderwijsprogramma ontwikkeld. In het onderwijsinitiatief van De Leyhoeve volgt het onderwijs de praktijk. Planning vanuit de theorie is dus niet aan de orde; de leerlingen leren aan de hand van wat er op een dag zoal gebeurt. Gelijkwaardigheid is ook hier het uitgangspunt. De uitdaging zat in de afstemming met drie onderwijsinstellingen met ieder een eigen achtergrond. Aan de hand van leerpaden is een curriculum ontwikkeld dat inherent is aan wat men in de praktijk tegenkomt. Inmiddels zijn de eerste 'collega's in opleiding' afgestudeerd.

Goed leerklimaat

Het laatste initiatief kwam van Mijzo en ging over een goed leerklimaat. Hoe ziet een goed leerklimaat er uit voor leerlingen en medewerkers? Een klimaat waarin zij zich veilig en welkom voelen, waar ze gezien worden en verantwoordelijkheden krijgen? En wat vraagt dit van zorgorganisaties?

Uit de vele reacties bleek dat dit een onderwerp is dat iedereen raakt. Leren is van iedereen en daardoor tegelijk van niemand. Er is gesproken over hoe je ervoor kunt

zorgen dat opleiden een integraal onderdeel is van het vak, iets wat nog heel bewerkelijk is en ook onveilig voelt voor de lerende. Diverse suggesties werden opgeworpen om een leerklimaat te ontwikkelen waarin iedereen zich verbonden voelt en daar ook naar leeft en werkt. Werkdruk wordt als een belangrijke hobbel ervaren om voldoende aandacht te kunnen besteden aan het opleiden. Paradoxaal genoeg helpt het opleiden van leerlingen om werkdruk in de toekomst te verlagen.

Droom leidend

De drie besproken initiatieven vormden aanleiding voor overstijgende en aansprekende gesprekken tijdens de bijeenkomst van het netwerk. Uitgangspunt binnen de onderwijsvernieuwing is dat de relatie tussen bewoners, naasten en medewerkers leidend wordt en niet regels regels en protocollen. Zodat wat voor mensen belangrijk is altijd voorop kan staan. Op 22 september vond een nieuwe uitwisselingsbijeenkomst plaats waarbij hier verder invulling aan werd gegeven. Meer informatie lees je op www.radicalevernieuwing.nl/bijeenkomsten.

Zie ook pagina 18 over de Week van de Radicale vernieuwing, het artikel over de pilot vrijheid, veiligheid en levensgeluk op pagina 32 en het artikel over de Sociale Benadering Dementie op pagina 34.

Sarah Kuypers is als communicatieadviseur verbonden aan LOC.

Gespreksreeks cliëntenraden en zorgkantoren over kwaliteitsplan verpleeghuiszorg

Sluiten plannen écht aan bij wat mensen nodig hebben?

Kletsen met het zorgkantoor, zonder dat er druk achter zit, maar gewoon eens van elkaar leren en hardop samen nadenken. Afgelopen jaar organiseerde LOC een reeks bijeenkomsten waarin cliëntenraden in gesprek gingen met het zorgkantoor over betrokkenheid bij kwaliteitsplannen, de onderlinge samenwerking en de meerwaarde hiervan voor bewoners en zorgorganisatie.

 Tekst: **LOC**

In 2017 is het Kwaliteitskader voor de verpleeghuiszorg ingevoerd dat de zorgorganisatie ertoe verplicht jaarlijks een kwaliteitsplan op te stellen. Daarin staat onder andere hoe binnen de zorgorganisatie aan kwaliteit wordt gewerkt. De cliëntenraad is betrokken bij de totstandkoming van het kwaliteitsplan en heeft instemmingsrecht. Wanneer het kwaliteitsplan is vastgesteld wordt dit voorgelegd aan het zorgkantoor en volgt er een gesprek tussen zorgkantoor, organisatie en cliëntenraad waarbij onder andere aan de orde komt of de plannen passen binnen de kaders van de organisatie. In de gehandicaptenzorg bestaat ook een Kwaliteitskader, in de ggz nog niet.

“Het zorgkantoor wil weten of de cliëntenraad écht betrokken is bij het kwaliteitsplan”

Online gesprekken

LOC heeft in het voorjaar van 2021 samen met zorgkantoren CZ, VGZ en Menzis een serie online gesprekken met cliëntenraden uit de verpleeghuiszorg georganiseerd over het kwaliteitsplan. Begin september kreeg deze reeks een vervolg met Zilveren Kruis en Zorg en Zekerheid. In de Week van de Medezeggenschap van 4 tot en met 8 oktober organiseren we online sessies waarbij een bestuurder, een cliëntenraadslid en het zorgkantoor met elkaar in gesprek gaan over kwaliteit van zorg, het kwaliteitsplan en de financiering (zie ook het artikel op pagina 12).

De bijeenkomsten met zorgkantoren en cliëntenraden hebben als doel (meer) inzicht in elkaars rol te krijgen en zo bij te dragen aan de kwaliteit van zorg in zorgorganisaties. Door het delen van inzichten en te kijken hoe je (nog) beter op elkaar kunt aansluiten in de samenwerking. Als je weet wat je aan elkaar hebt en wat je doet en ook niet doet, kun je cliënten nog beter vertegenwoordigen. Bovendien kun je de zogeheten

Het in gesprek zijn over kwaliteit van zorg is een continu proces.

verbeterparagrafen per locatie in het kwaliteitsplan dan echt toespitsen op de eigen locatie en doelgroep(en). Zo maak je zorg samen echt van waarde voor de mensen die zorg nodig hebben.

Veelgestelde vragen

Veel vragen kwamen tijdens de bijeenkomst over het verschil tussen een zorgkantoor (Wet langdurige zorg, collectieve financiering) en de zorgverzekeraar (Zorgverzekeringswet, individueel verzekerd). Het misverstand dat het zorgkantoor toezichthouder zou zijn werd uit de weg geruimd; dat is de Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd. En wat betreft het toekennen van budgetten of het korten van een organisatie werd aangegeven dat dit niet gekoppeld is aan de kwaliteit van zorg. Ook wordt er niet zomaar geld ingehouden voor de handen aan het bed als de zorgorganisatie niet goed samenwerkt met het zorgkantoor.

Zorg moet echt aansluiten

In de online gesprekken kwam naar voren dat het zorg-

kantoor vooral in gesprek met cliëntenraden wil achterhalen of de plannen écht aansluiten bij wat cliënten in die specifieke locatie of zorgorganisatie nodig hebben. Het zorgkantoor wil duidelijk hebben of het kwaliteitsplan op locatieniveau geschreven is, of de cliëntenraad betrokken is geweest en de inbreng van bewoners dus gewaarborgd. En of er samen met de organisatie keuzes gemaakt worden over prioriteiten en wat er uiteindelijk in het kwaliteitsplan komt te staan. Het zorgkantoor denkt ook mee en heeft de mogelijkheid raden met elkaar in contact te brengen vanuit het eigen netwerk van het zorgkantoor. Zodat zij goede voorbeelden kunnen uitwisselen. En betrokkenen van elkaar kunnen leren. Met als doel: kwaliteit van zorg en daarmee de kwaliteit van leven voor de bewoners te verbeteren.

Gesprek en uitwisseling

De gespreksbijeenkomsten bestaan uit een informatief gedeelte, waarbij we vanuit LOC en het zorgkantoor ingaan op de rol van de cliëntenraad en het zorgkantoor. Daarnaast was tijdens de meeste bijeenkomsten

“In de Week van de Medezeggenschap gaan cliëntenraden online met bestuurder en zorgkantoor in gesprek”

Als cliëntenraad blijft het belangrijk om in contact te zijn met cliënten en hun naasten om zo te zorgen dat je aansluit bij diegenen waar het over gaat.

een interview te zien met twee cliëntenraadsleden, Ferry van Dorst en Marie van der Meulen. Verder was er veel ruimte voor gesprek. En uitwisseling in kleine groepen aan de hand van bijvoorbeeld de vraag: zorgt een kwaliteitsplan wel echt voor verbetering in de zorg en zo ja, hoe dan? Of wat wil je bereiken en is dat ook (financieel) haalbaar? Kun je de relatie met de bestuurders schaden als je in gesprek met het zorgkantoor iets kritisch zegt? En kun je als raad wel meepraten over kwaliteit als het niet lukt je eigen achterban te bereiken om signalen op te halen?

Deelnemers aan de bijeenkomsten gaven achteraf aan veel te hebben gehad aan de vrije ruimte en de uitwisseling met het zorgkantoor, en ook met de andere deelnemers. Van elkaars ervaringen kun je leren en geïnspireerd raken, aldus deelnemers.

Waardevolle zorg in praktijk

Het in gesprek zijn over de kwaliteit van zorg is een continu proces, dat niet alleen speelt bij het opstellen van het kwaliteitsplan of het lezen van het kwaliteitsverslag, waarin staat wat er het afgelopen jaar gebeurd is met het kwaliteitsplan. Kwaliteit van zorg is waar het

om gaat binnen een locatie en organisatie en verdient dus continu, het hele jaar door, aandacht van zowel de organisatie als de cliëntenraad.

Als cliëntenraad blijft het belangrijk om in contact te zijn en te blijven met cliënten en hun naasten om zo te zorgen dat je aansluit bij diegenen waar het over gaat. Als je betrokken wordt en bent bij het opstellen, vaststellen, monitoren en evalueren van het kwaliteitsplan, kun je als cliëntenraad in openheid met de organisatie en het zorgkantoor de plannen verbeteren, vaststellen en uitvoeren. Zo werk je samen aan waardevolle zorg in de praktijk.

Meer informatie en een verslag van de bijeenkomsten begin september, kijk op www.clientenraad.nl

Op www.weekvdmedezeggenschap.nl vind je informatie over een online sessie over dit onderwerp.

Zie ook het artikel op pagina 8-14 over de Week van de Medezeggenschap.

Wat delen mensen op sociale media?

Volg onze socialemediakanalen of schrijf je in voor onze nieuwsbrief op loc.nl

→ Nieuw: **luisteren naar verhalen uit de beweging Radicale vernieuwing langdurige ggz**

anchor.fm/rvggz

‘Het mag wel wat activistischer!’

‘In mijn zoektocht naar #wijsheidindezorg sprak ik in #studiobouf met LOC-coördinator Marthijn Laterveer. Ons gesprek van vandaag had een extra gouden randje. Wij zijn ervan overtuigd dat we elkaar moeten helpen en niet tegenwerken. “We moeten af van de cultuur achter de systemen, af van het risicodenken”.’

Lia de Jongh (Topaz-bestuurder)
www.loc.nl/activistischer

Mijn ontslagbrief als mantelzorger

“Hierbij wil ik mijn ontslag indienen als mantelzorger binnen de Nederlandse samenleving. Ooit was ik trots op deze geuzennaam. Nu blijkt dat deze titel vooral gaat over de plichten die ik moet vervullen.” Over hoe systemen de zorg van naasten en hun behoeften moeten ondersteunen, in plaats van andersom!

Mantelzorgelijk
www.loc.nl/ontslagbrief

‘Wat mag er (niet) in huisregels staan?’

Nieuwe LOC-publicatie binnenkort op:
www.clientenraad.nl/publicaties

“Altijd de zorginhoud vooropstellen”

Ruim 1300 cliëntenraden in zorg en welzijn behartigen de belangen van mensen die zorg nodig hebben. LOC ondersteunt hen daarbij met trainingen, cursussen, adviezen, netwerkbijeenkomsten en allerlei andere diensten. In de rubriek cliënt & raad vertellen cliëntenraadsleden over hun werk, onderliggende motivaties en de wederzijdse versterking met LOC. Aan het woord: Cora Streumer (69), cliëntenraadslid van stichting De Lage Kamp, een kleinschalige woonvorm in Paterswolde.

Bij De Lage Kamp wonen achttien mensen met een verstandelijke en/of lichamelijke beperking. De meeste bewoners zijn jongvolwassenen. Wonen en zorg zijn gescheiden. Financiering van zorg en begeleiding vindt plaats vanuit het Persoonsgebonden Budget (PGB).

“Mijn volwassen dochter heeft veilige huisvesting en een warme omgeving nodig. In 2016 koos ik voor deze woonvorm, vanwege de kleinschaligheid en om als ouder zeggenschap te houden over de zorg”, zegt Cora Streumer.

Sinds wanneer ben je actief in de cliëntenraad en wat is je rol?

“Kort nadat mijn dochter naar een studio bij De Lage Kamp verhuisde, hoorde ik dat er een cliëntenraad werd opgericht. Ik raakte betrokken en vervulde de rol van voorzitter. Twee jaar geleden vond er in de stichting een bestuurswisseling plaats. De organisatie maakte een moeilijke en roerige periode door. We hadden veel bijeenkomsten met medewerkers, cliëntenraad en verwanten. Inmiddels neem ik deel aan de nieuwe cliëntenraad als lid.”

Waarom zet je je in voor de cliëntenraad?

“Ik wil graag van betekenis zijn voor de woonvorm. Als ouder vind ik het mijn plicht om op te komen voor de belangen van mijn dochter en de andere bewoners. Iedereen heeft recht op de zorg zoals die staat in de PGB-toekenning. Dat betekent niet alleen aandacht voor zorg maar ook voor voeding, beweging en activiteiten. Daarnaast ben ik gemotiveerd om mijn kennis en werkervaring als voormalig organisatieadviseur in te zetten en vanuit de cliëntenraad mee te helpen bouwen aan een goede organisatie voor bewoners en medewerkers.”

Hoe functioneert de cliëntenraad?

“In de vorige cliëntenraad konden we invloed uitoefenen en onveilige zorgsituaties aan de orde stellen. We stemden in met een nieuw bestuur. De samenwerking met de nieuwe bestuurder bleef formeler dan we verwachtten en het duurde even voordat de nieuwe cliëntenraad er kwam. In augustus zijn we geïnstalleerd. Ook ondertekenden we toen een nieuw reglement dat aansluit bij de nieuwe Wet medezeggenschap cliënten zorginstellingen (Wmcz 2018). Medezeggenschap geef je in gezamenlijkheid vorm. We zetten daarom in op meer openheid en het ontwikkelen van een gelijkwaardige samenwerkingsrelatie met de bestuurder. De raad wil mee invulling geven aan een goede vertaalslag tussen de belangen van de cliënt en het organisatiekader.”

Welke onderwerpen staan op de voorgrond voor de cliëntenraad?

“Zorginhoudelijke onderwerpen dienen altijd voorop te

“Helpen bouwen aan een goede organisatie”

staan. Een goed leefklimaat en methodisch werkende medewerkers die het gedrag van de bewoners begrijpen. We zagen veel medewerkers weggaan, terwijl vertrouwde gezichten voor de bewoners onmisbaar zijn om zich veilig te voelen. We vragen aan alle bewoners hoe zij de zorg inmiddels ervaren en of ze dingen anders willen. Ook houden we contact met de verwanten. Iedereen heeft er belang bij dat de organisatie goed loopt. We weten dat de overgang naar een andere woonplek voor mensen met een beperking erg belastend is.”

Welke diensten van LOC gebruikte de cliëntenraad?

De huidige bestuurder legde contact met LOC voor een presentatie over de nieuwe Wmcz. Op initiatief van de cliëntenraad begeleidde LOC-adviseur Tiske Boonstra daarna de gesprekken tussen de cliëntenraad en het stichtingsbestuur over het opzetten van een nieuw reglement. Dat deed ze op een heel prettige manier en ze legde meteen goed uit wat daarin wel of niet mogelijk is.”

Wat is je wens voor de toekomst?

“Ik ervaar de cliëntenraad als werk van lange adem. In de afgelopen periode ging veel aandacht van de organisatie uit naar het op orde brengen van de bedrijfsvoering. Dit vroeg van ouders extra tijd voor de zorg voor hun eigen kind. Niet alle ouders brengen energie op om daarnaast ook nog mee te bouwen aan de organisatie. Mijn wens is dat we als verwanten blijven streven naar het goed vormgeven van de belangen van alle bewoners en dat we actief betrokken worden bij de organisatie. Ik blijf de onschatbare waarde van een goede cliëntenraad uitdragen.”

Mariëlle Cuijpers heeft een adviespraktijk in zingeving en levensvragen.

Tekst: **Mariëlle Cuijpers**

Deze rubriek behandelt veel gestelde vragen aan de LOC-Vraagbaak.

Onafhankelijke ondersteuning cliëntenraad

Met de komst van de nieuwe Wet medezeggenschap cliënten zorginstellingen (Wmcz 2018) hebben cliëntenraden recht op onafhankelijke ondersteuning. Bij de Vraagbaak komen veel vragen binnen over de taken, de uren en de positie van de ondersteuner.

 Tekst: **Tiske Boonstra**

Ruth Irik is eerste aanspreekpunt voor de Vraagbaak.

Waarom een ondersteuner?

Een van de doelen van de wet is het versterken van de positie van de cliëntenraad. Door bijvoorbeeld te zorgen dat deze goed kan aansluiten bij de achterban, de focus op het cliëntperspectief houdt én daarvoor de noodzakelijke faciliteiten krijgt. Een van die faciliteiten is de onafhankelijk ondersteuner van de cliëntenraad. Vroeger wel ambtelijk secretaris of ambtelijk ondersteuner geheten.

Met deze ondersteuning kan de raad zich écht richten op het werk zelf, de cliënten, het overleg, de kwaliteit - kortom de inhoud. De ondersteuner kan dan bijvoorbeeld zorgdragen voor de verslaglegging, het regelen van zalen en het bijhouden en verspreiden van informatie.

Wat doet een ondersteuner en wat niet?

Dat is aan de cliëntenraad. Die bepaalt immers zijn eigen werkzaamheden en dus ook wat er nodig is aan ondersteuning om dat werk goed te kunnen doen. Daarover ga je in gesprek met elkaar, maar ook met de de zorgorganisatie. Er zijn verschillende vormen van ondersteuning mogelijk. Puur administratief of ook ondersteunend en coachend. In de LOC-brochure 'Ondersteuner cliëntenraad' lees je meer over alle mogelijkheden.

Wat betekent de toevoeging 'onafhankelijk'?

De onafhankelijkheid zit hem in de verantwoording. Voorheen zagen we vaak

dat een ondersteunende ambtelijk secretaris bijvoorbeeld in dienst was van de organisatie en ook nog eens bestuurssecretaris was. De onafhankelijkheid was ver te zoeken met deze dubbele petten. Een onafhankelijk ondersteuner wordt weliswaar betaald door de organisatie, maar de cliëntenraad is opdrachtgever. De ondersteuner legt verantwoording af aan de raad. De organisatie betaalt, maar de raad bepaalt. Zo borg je dat wat de ondersteuner doet, past bij wat de raad nodig heeft.

Hoeveel uren ondersteuning?

De wet spreekt zich niet uit over het aantal uren, het is een kwestie van onderhandelen met de zorgorganisatie. Het aantal uren verschilt per cliëntenraad. De ene raad heeft misschien alleen behoefte aan notulen en een vergaderzaal. Een andere raad heeft wellicht meer nodig en wil ook wat coaching, inhoudelijke kennis en

hulp bij het schrijven van adviezen. Bespreek met elkaar hoeveel tijd je nodig denkt te hebben qua ondersteuning. Heb je zelf geen idee informeer bij andere raden, overleg met de organisatie en informeer bij LOC.

Hoe leg je dit vast?

In de modelovereenkomst ondersteuning van LOC staat hoe je hierover afspraken kunt maken. Het is belangrijk om ook in de medezeggenschapsregeling vast te leggen dat de cliëntenraad recht heeft op onafhankelijke ondersteuning. Je kunt verwijzen naar een bijlage met de overeenkomst.

Zijn deze afspraken in beton gegoten?

De wet biedt recht op onafhankelijke ondersteuning. Verder moet je vooral samen kijken naar wat in de praktijk nodig is om je werk als raad goed te kunnen doen. En welke ondersteuning daarbij past. Evalueer met

elkaar en de bestuurder, bijvoorbeeld eens in de twee jaar, hoe de inzet van de ondersteuning bevalt en of er wellicht meer/minder nodig is dan de bestaande afspraken.

Meer informatie vind je in de brochure ‘Ondersteuner cliëntenraad’

www.loc.nl/

brochure-ondersteuner en in de modelovereenkomst, www.clientenraad.nl/modellen

Tiske Boonstra is als trainer en adviseur verbonden aan LOC.

Meer informatie

www.clientenraad.nl

U kunt ook contact opnemen met de Vraagbaak LOC. Deze is iedere werkdag tijdens kantooruren te bereiken op: 030-2843200 of via vraagbaak@loc.nl

blog vlog

Allerlei mensen uit het LOC-netwerk plaatsen regelmatig hun ervaringen, kennis of vragen op het platform loc.nl. Via tekst, beeld en filmpjes. Het LOC-platform is een ontmoetingsplek om uit te wisselen over (mede)zeggenschap en waardevolle zorg.

Kijk ook op [clientenraad.nl/praat-mee](https://www.clientenraad.nl/praat-mee).

Zorg betrekken bij het (samen)leven!

“Titel en doel van dit actieteam waren: ‘De omgeving betrekken bij het huis’. Maar we willen niet uitgaan van de zorg die iemand nodig heeft, maar van het leven! ‘Zorg voor (samen)leven!’ is nu de titel.” Op basis daarvan kan de verpleeghuiszorg er totaal anders uit gaan zien:

www.loc.nl/bij-leven-betrekken

‘Beter worden doe je thuis’

“Het kampvuurgesprek richtte zich op wat ertoe doet voor ons allemaal als het om ‘thuis’ gaat. Ongeacht onze achtergronden, situaties, professies, wensen en dromen. Maar vooral richtte het gesprek zich op de bloei die mensen meemaken als ze een thuis hebben.”

www.loc.nl/beter-thuis

Tips en voorbeelden regiobijeenkomsten

LOC ondersteunt cliëntenraden bij hun medezeggenschapstaak. LOC, cliëntenraadsleden, ondersteuners en andere betrokkenen bij medezeggenschap plaatsen op het platform www.clientenraad.nl veel praktische informatie. Ook LOC-professionals delen er tips.

“De deelnemers gaan uiteen in discussiegroepen. Daarin bespreken we dat op papier het beleid rond de intake ‘van thuis naar tehuis’ mooi staat, woorden zijn geduldig. Maar dat het in de praktijk nog veel vaker zoeken is. Je kunt als cliëntenraad bijdragen door eenduidiger te maken wat nodig is, door blijvend in gesprek te gaan met cliënten/naasten en de organisatie over wat wensen, behoeften en mogelijkheden zijn. Het is aan het begin voor een nieuwe bewoner ook lastig in te schatten wat je nodig hebt in een nieuwe situatie. Eenmaal in het zorgleefplan ‘weggezet’ kan het een

eigen leven gaan leiden als het niet bijgehouden wordt.” “Andere vormen van contact om erachter te komen wat voor (nieuwe) cliënten belangrijk is, zijn bijvoorbeeld maatjesproject, digitale cliëntenplatforms, levensboeken of mailingen. Als er een participatiemedewerker is in de organisatie kan die een belangrijke rol spelen.”

Bovenstaande passages komen uit een verslag

van een LOC-regiobijeenkomst. Tijdens regionale bijeenkomsten bespreken deelnemende cliëntenraadsleden actuele onderwerpen, zoals het werken met de nieuwe medezeggenschapswet. Ook komen interessante thema’s aan de orde als dwang en drang en goede omgang met de raad van bestuur. Bij iedere bijeenkomst is een LOC-adviseur aanwezig om kennis en ervaring te delen.

Tips en ervaringen die uitgewisseld worden zijn ook te vinden via www.loc.nl/regionetwerken

Tekst: **Douwe Dronkert**

Colofon

Hoofd/eindredacteur

Pien Heuts

Medewerkers aan dit nummer

Tiske Boonstra, José Broers, Mariëlle Cuijpers, Douwe Dronkert, Freke Evers, Xandra van der Kruk-Ras, Sarah Kuypers, Marthijn Laterveer, Lennart Moonen, Ingrid Rebel, Klazien Teeuwissen, Thom van Woerkom, Stijn Zieleman.

Foto's/Illustraties

Nationale Beeldbank, iStock

Leden/abonneeadministratie

LOC: Hof van Transwijk 2
3526 XB Utrecht
Tel: 030-2843200
E-mail: abonnees@loc.nl

Basisontwerp

Firm

Vormgeving

RAAK Grafisch Ontwerp, Utrecht

Druk

AltijdDrukWerk

Z&Z in gesproken vorm

abonnees@loc.nl of
030-2843200

Overname artikelen

Iedereen is van harte uitgenodigd artikelen, met bronvermelding, te gebruiken of te verspreiden.

Zorg & Zeggenschap is een kwartaaluitgave van LOC Waardevolle zorg en wordt gratis in tweevoud toegestuurd aan alle bij LOC aangesloten cliëntenraden. Een (extra) abonnement is mogelijk voor 50 euro per jaar.

Kijk ook eens op ons sociaal platform www.loc.nl

LOC Agenda

4 okt. t/m 8 okt.

Week van de Medezeggenschap

Deze tweede editie van de Week staat in het teken van 'Elkaar echt zien': één van de basisingrediënten om te komen tot waardevolle zorg. Er is weer volop ontmoeting en inspiratie om samen stappen te zetten naar zorg die uitgaat van de waarden van mensen. En de meerwaarde van medezeggenschap zichtbaar te maken voor iedereen die hiermee te maken heeft.

Meer informatie: www.weekvdmedezeggenschap.nl

13 okt., 16 nov., 14 dec.

Maandelijks sparsessies

Tijdens deze sparsessies kun je met een adviseur en met de andere deelnemers van gedachten wisselen, vragen stellen, voorbeelden ophalen, zorgen delen over een actueel thema. Je kunt ook gewoon meeluisteren en leren van anderen. Of zelf een vraag of casus inbrengen. Geen presentatie, gewoon praten, kletsen, lachen en brainstormen.

Meer informatie: www.clientenraad.nl/bijeenkomsten

11 okt., 9 dec.

Online verdiepingscursus medezeggenschap

Wat is de visie op medezeggenschap? Hoe geef je medezeggenschap vorm en inhoud? Hoe ga je om met advies- en instemmingsrechten? Wat is er nodig om medezeggenschap (nog) beter te laten verlopen? Tijdens de online verdiepingscursus wordt ingegaan op deze en andere vragen.

Meer informatie: www.clientenraad.nl/bijeenkomsten

Voor meer bijeenkomsten en cursusaanbod op maat: www.loc.nl/bijeenkomsten

LOC is een netwerk van mensen die betrokken zijn bij de zorg. We willen dat elk mens een waardevol leven kan leiden. Ook als die zorg nodig heeft.

We hebben dat verwoord in een visie:

'waardevolle zorg'. Die vind je op www.loc.nl, net als de mogelijkheden om je aan LOC te verbinden. **Zo kun je bijvoorbeeld lid, vriend, ambassadeur of vrijwilliger worden.**

www.loc.nl